BURAX GEDİM, AY İŞIĞI!..

AY İŞIĞI

Ay işığı düşdü göydən,
canımdan-qanımdan keçdi,
Gözümün içindən keçdi,
Özümün içimdən keçdi,
keçdi, dabanımdan keçdi,
Az qaldı ki,
iki yerə bölə məni,
Başımdan göyə mıxladı,
dabanımdan yerə məni,
Ha istədim,
addım ata bilmədim...

Yanımdan adamlar keçir,
ay işığı nə vecinə?
Burax məni, ay işığı,
gedim işimə-gücümə.

Bu nə işdi, ay işığı,
niyə yolun məndən keçdi?

Hamı çaşdı, ay işığı,
görən-görən gəndən keçdi.

Dedilər, dəlidi-nədi,
hərə bir ad verdi mənə.
Kimi baxıb kül elədi,
kimi baxıb güldü mənə.

...Bu mənim əlim-ayağım,
Bu ağzım, burnum, qulağım,
Kimsədən əskikliyim yox,
Yox kimsədən artıqlığım, -
burax gedim, ay işığı!

Aman, atam, o nə daşdı?!
O daş atan hara qaçdı?
İtlər canıma daraşdı,
burax gedim, ay işığı!..

Sən dadıma yetiş, ana,
ana, sənin balan mənəm.
Bu gecə ay işığına
çarmıxlanıb qalan mənəm.
Ana, məndən keçən bu işıq nəymiş,
ana, mən ki işıqyeyən deyiləm.
Görünür, baxtımı beləymiş,
baxtımı söyən deyiləm.

Ölməmişəm, ağlamayım,
Keçin, ayaq saxlamayın,
Qapıları bağlamayın,
onsuz da, döyən deyiləm.

...Yalama, çəkməm kirlidi,
Hürmə, canım fikirlidi,
Əl çək, ay Allahın iti,
mən sənin yiyən deyiləm.

Dilim lal, başım aşağı,
Evin ən mağmın uşağı,
Burax gedim, ay işığı,
mən də sən deyən deyiləm...

BAŞI KƏSİK GÖZƏL KÖTÜK

Başı kəsik gözəl kötük,
bu dağı sənə kim çəkdi?
Baltanı sənə kim vurdu,
bıçağı sənə kim çəkdi?
İpək-ipək yarpaqların
küləklərlə talandımı?
Bilək-bilək budaqların
ocaqlarda qalandımı?
Küsdünmü taleyin acılığından?
Zalımlar keçmədi qocalığından,
Yıxıldın ucalığından,
başı kəsik gözəl kötük...

Gözəl kötük, sızıldama, göynəmə,
nə baltalar, nə bıçaqlar qalacaq.
Ucalıqdan yıxılsan da, qəm yemə,
sən yıxılan ucalıqlar qalacaq.

Dünyanın küləyi keçər,
qarı, yağışı keçər,
Qatar-qatar quşu keçər,
Daş atarlar, daşı keçər
sən yıxılan ucalıqdan.

Ümidli gözlər dikilər,
Körpə ağaclar yekələr,
Yekələr, qalxar, dikələr
sən yıxılan ucalığa...

Məndən sənə salam olsun,
başı kəsik gözəl kötük!
Balam olsa, balan olsun,
başı kəsik gözəl kötük.

Əyilim, köksünə başımı qoyum,
gecələr laylamı çalasan mənim.
Böyründə bir evin daşını qoyum,
evimin dirəyi olasan mənim.

Gözəl kötük,
yaraların köz bağlasın, sağalsın,
Bu dünyada nə baltalar,
nə bıçaqlar qalacaq.
Ucalıqdan yıxılsan da,
yenə canın sağ olsun,
Bu dünyada.
sən yıxılan ucalıqlar qalacaq...

YIXILIRAM

Rayner Mariya Rilkeyə

Yıxılıram, yıxılıram,
özümdən yıxılıram.
Qəlbimdəki səbirdən,
dözümdən yıxılıram.
Sığınmağa bir bucaq yox,
Yıxılmağa qucaq yox, -
yıxılıram, yıxılıram...

Bu dünyanı tanrı özü
saxlar məndən yuxarıda,
Bu dünyaya ağlar gözüm,
ağlar məndən yuxarıda;
Gözüm yaşı
damcı-damcı
damcılayar başıma.

Gözümdən yıxıldım, Allah,
gözüm yaşından yıxıldım.
Hər şeyin başı sözdü,
sözün başından yıxıldım.

Yıxılıram,
yıxılıram...

Başımın üstə hər gecə
ulayır tənha yalquzaq,
Göydə ulduzlar hər gecə
dünənkindən daha uzaq, -
yıxılıram, yıxılıram...

BULUD

Ürəyimin qəmini,
Gözlərimin nəmini,
Qardaşımın toyunda
    buğum-buğum buğlanan
Plovun dəmini çəkib canına
    başımın üstündən bir bulud keçir.

Anam bulud, canım bulud,
Səni gördüm, bağrımın başı göynədi,
Gözümün yaşı göynədi,
Evimin divarı-daşı göynədi, -
    al bu daş-divarın əlindən məni,
        qurtar məni, apar məni özünnən.

Anam bulud, anamdan artıq bulud,
Telləri qıvrım bulud,
Yanaqla-rı batıq bulud, -
    məni yəqin sən doğmusan,
        mən sənin oğlunam yəqin.

Mən bulud oğluyam, bulud balası,
Bulud qırığıyam, bulud parası,
    buludnan doluyam başdan-ayağa.

Çölüm bulud, içim bulud;
Köksümdə ürəyim -
bulud,
Əynimdə pencəyim, köynəyim -
bulud,
Alnımda saçım -
bulud.

Bulud-bulud saçlarımdan
daha bir şey qalmadı
Bu alnımın qırışını gizlətməyə.
Məni istətməyə, əzizlətməyə
daha bir şey qalmadı, -
Anam bulud, bacım bulud,
qurtar məni, apar məni özünnən.

Anam bulud,
Dərdimdən gözləri sulanan bulud,
Özünü yaddan çıxarıb,
Bütün göy üzünü yaddan çıxarıb
bayaqdan başıma dolanan bulud, -
Səni görən kimi qanım qaynadı,
köpükləndi-daşdı damarlarımdan,
Başımın üstündən tez keç, amandı,
Qoyma, qanım qaynadı,
Qoyma, qanım buxarlandı,
uçdu damarlarımdan,
Qalmadı, qanım qalmadı,
Yarıcanım qalmadı,
tez keç, anam bulud, öldürmə məni...

...Ürəyimin qəmini,
Gözlərimin nəmini,
Qardaşımın toyunda
buğum-buğum buğlanan
Plovun dəmini çəkib canına
başımın üstündən bir bulud keçir.

Sağlıqla get, gedən bulud,
Gedib, gedib gözümdən itən bulud.

Bir də bu yerlərə gəlsən, gəlməsən,
Boylanıban məni görsən, görməsən,
qəm eləmə, ağlamaqdan daşın, get,
qoşun-qoşun buludlara qoşul, get,
Mənli-mənsiz dünya həmin dünyadı,
bu dünyanın bu duruşu sağ olsun,
yerdə daşı, göydə quşu sağ olsun,
Quşların qanadları,
Yelpikləsin buludları,
Göy üzünün buludları
qoşun-qoşun sağ olsun.
Anam bulud,
sən də sağ ol buludların içində,
Yağışın sağ olsun,
başın sağ olsun...

QOCALIQ

Tənhalıq başlayır burdan o yana,
keçdikcə keçilməz, atam balası.
Ayları, illəri tutsan boyuna,
Çayları, çölləri tutsan boyuna,
ölçdükcə ölçülməz, atam balası.

Daha çoxlarıyla aram sərinlər,
çoxları boyuma sevinməz daha.
23 yaşımda məni sevənlər
33 yaşımda sevəmməz daha.

Mən axı nə Çöləm,
nə Yol,
nə Küçə,
Mən axı hamının ola bilmərəm.
Məni sevənlərdən ötrü - ölüncə
23 yaşımda qala bilmərəm.

Nə qədər sözlər var sözümdən cavan,
daha çığırmağa nəfəsim gəlmir.
Daha bu dünyada özümdən cavan
şeirlər yazmağa həvəsim gəlmir.

Kiriyir, yumşalır şeirlərim də,
qocalır misralar, sözlər mənimlə.

Dostlar cavan qalır şeirlərimdən,
qocalmaq istəmir dostlar mənimlə.

İlahi, qocalıq buymuş deməli,
dostlardan səssizcə qırılır adam.
Ömür bir bulantıq suymuş deməli,
ömür azaldıqca durulur adam.

İçimin-çölümün yuyulur pası,
sətirlər göyərir bu ağ varaqda.
Nə çoxmuş ürəklə əlin arası,
nə yaxşı, ölmədim bu aralıqda.

Sözlər ürəyimdən əlimə yetdi,
bir azca soluxdu-soldu, nə olar.
Bir azca şaxlığı-şuxluğu itdi,
heç kəs qınamasın, yoldu, nə olar.

Daha balta kəsməz ağlım kəsəni,
dünyanın dadını bilirəm daha.
Bu qoca dünyada hər nəfəsimi
ağacdan meyvətək dərirəm daha.

Son nəfəs dünyada hər şeydən şirin,
şair də qocalır, ölür, bilirəm.
Sözündən qan iyi gələn şairin
ağzından süd iyi gəlir, bilirəm.

Bu dünya bir qaynar qazanmış demə,
söndürməz odunu nə qar, nə yağış.
Dünyayla dalaşmaq asanmış demə,
çətini dünyayla barışmağımış...

BİR AZ UZUN ÇƏKDİ ÖMRÜM DEYƏSƏN

Bir az uzun çəkdi ömrüm deyəsən,
deyəsən dostlar da darıxdı bir az...

Məni yedirtməkdən yoruldu dünya,
çörəyi yoruldu, suyu yoruldu.
Məni gəzdirməkdən bezdi yolları,
gözümə baxmaqdan göyü yoruldu.
İstəyənlər istəməkdən yoruldu,
Pisləyənlər pisləməkdən yoruldu, -
bir az uzun çəkdi ömrüm deyəsən.

Yollar ayağımın altından qaçır,
Deyirlər, düş daha,
bu boyda olmaz,
Şairin iştahı bu boyda olmaz, -
dostlar da birtəhər baxır üzümə.

Nə qədər dostum var,
şəhər dolusu,
Çoxunun ürəyi qəhər dolusu,
Qohumdan,
qardaşdan,
özgədən küsüb,
Baxtından, özündən, güzgüdən küsüb
çoxu ağlamağa bəhanə gəzir.

Az qalıb, az qalıb, dözün, deyirəm,
dostlar, dözün, gedəcəyim gün çatar.
Nəyə gücüm çatmasa da,
qola qara bağlatmağa,
dostları ağlatmağa
yəqin ki, gücüm çatar...

...Ancaq gücüm çatmır, neyniyim axı,
neyniyim axı mən yazıq, -
gücüm çatmır bu dünyadan getməyə.
Bu dünya Dərbənd qalası,
Nə yolu, nə yolağası,
Qardaşım, atam balası,
gücüm çatmır bu dünyadan getməyə.

Sarmaşıb qol-qıçıma
yaşıl-yaşıl otları,
Bomboz buludları basır başımdan,
Çayları su alır gözüm yaşından,
iynəynən gor eşə-eşə,
dizimnən yer eşə-eşə
Addatdım ömrümü otuz yaşından, -
gücüm çatmır bu dünyadan getməyə.

Dalımca ağız əyənlər,
Şairlərin ehsanını yeyənlər,
Şair olan
cavan ölər, - deyənlər,
Mənim şair olmağa gücüm çatmır,
Öldür məni, ölməyə gücüm çatmır,
gücüm çatmır bu dünyadan getməyə...

ASTAR ÜZÜNƏ

Şalvarımı, pencəyimi
çevirdim astar üzünə,
Gülə-gülə çıxdım dostlar üzünə.
Şalvarım, pencəyim təzə,
Corabım, əlcəyim təzə,
Ömrümdən savayı, hər şeyim təzə.
"Bu ömrün yiyəsinə
qız gəlməz, atam balası!.."
Ömrümü çevirdim astar üzünə,
Gündüzünü gecəsinə,
Gecəsini gündüzünə
çevirdim...

Tanrının cibitək
bu göy üzündə
Buludların dolub-boşalmağı var,
Qardaş məclisində,
dost məclisində
Gözlərimin yersiz yaşarmağı var, -
Gözlərimi
çevirdim astar üzünə,
Ürəyimi gördüm, içimi gördüm.
Ürəyimin əsl yükü
sevinc imiş sən demə,

Kədərimin əsl kökü
sevinc imiş sən demə,
Kədərimi
çevirdim astar üzünə,
Sevincimi gördüm...

İndən belə ağlayan
kişi deyil, - dedim, - qardaş,
Ağlamaq
kişi işi deyil, - dedim.
Bir yalan gülüşlə örtdüm üzümü,
gizləndim üzümün astar üzündə.
Neçə dost üzünə sürtdüm üzümü,
qaldı gözüm yaşı dostlar üzündə.
Çox dedim, ölərəm,
qorxan olmadı,
Çevrilib dalımca baxan olmadı,
Getdim,
o dünyaya dəydim, qayıtdım,
Getdim,
qapısını döydüm, qayıtdım,
Gülə-gülə çıxdım dostlar üzünə,
Dostları
çevirdim astar üzünə,
Nə yaxşı ki, düşmən çıxan olmadı...

ADDIM

Bir gün olar,
keçdiyin-keçmədiyin
bütün yollar sıxılar,
yığılar bir addıma.

Əlin də, ayağın da,
Çiynin də, kürəyin də,
Beynin də, ürəyin də,
Hirsindən səbrinəcən,
Beşiyindən qəbrinəcən
bu dünyada sən adlanan nə varsa
sıxılar, yığılar bir addıma.

Onda bilərsən ki, bu dünya nədi,
acıdı, dadlıdı, onda bilərsən.
Bu dünyada "Allah" deyilənin də
boyu bir addımdı, onda bilərsən.

Onda gözlərinə heç nə görünməz;
atandan,
anandan,
balandan belə.
Yüz təlxək oynaya, üzün güləmməz,
qaçmaz dodaqların yalandan belə.

Qaçarsan yanından adamların da,
çəkilərsən tənhalığa, təkliyə.
Qanın qatılaşar damarlarında,
damarların sümük kimi bərkiyər.
Sıxılarsan, yığılarsan yay kimi,
sıxılarsan, çəkilərsən özünə, -
çəkilərsən özündən də o yana;
Evindən-eşiyindən,
Dünənindən, keçmişindən,
Bələyindən, beşiyindən,
Lap ananın bətnindən də o yana,
Lap atandan, babandan da o yana,
Lap elindən, obandan da o yana,
Bu dünyanın ayına,
ulduzunacan,
Lap Allahın özünəcən
sıxılarsan, çəkilərsən özünə, -
Güc verərsən ayağına, dizinə,
ancaq yenə gücün çatmaz
bir addımı atmağa...

...Onda bilərsən ki, bu dünya nədi,
acıdı, dadlıdı, onda bilərsən.
Bu dünyada "Allah" deyilənin də
boyu bir addımdı, onda bilərsən.
Bir addımın qabağında
diz çöküb
Hönkür-hönkür ağlayarsan, ölərsən.

QƏDRİMİ BİLMƏDİ BU ADAM MƏNİM

Bilmirəm hayandan tapdı ömrümü,
Bir dəli at kimi çapdı ömrümü,
Dağlara-daşlara çırpdı ömrümü,
Qədrimi bilmədi bu adam mənim, -
ilahi, al məni bunun əlindən!

Kaş mənim ömrümü bu yer üzündə
Bir özgə adama tuş eləyəydin,
Lap məni adam yox, quş eləyəydin,
Lap belə bir qara daş eləyəydin,
Məni bu adama sən necə qıydın, -
ilahi, al məni bunun əlindən!

Al məni, ver məni, özgələrə ver,
Qırıq aynalara, güzgülərə ver,
Bölünüm, yüz tikə, min tikə olum,
bu adam üzümə baxa bilməsin.
Məni aynaların qırıqlarından
toplaya bilməsin, yığa bilməsin.

Bölünsəm, dərdim də bölündü bəlkə,
hər dərdim yüz tikə, min tikə oldu.
Bir dərdim qalmadı özümdən yekə,
bütün dərdlərimdən mən yekə oldum.

Bu yerin üstündə, göyün altında
bölünsəm, hər tikəm bir yana düşsə,
Haçansa, kefinin xoş saatında,
ilahi, təzədən yadına düşsəm,
Təzədən toplasan qırıqlarımı,
Sınıq əllərimi, ayaqlarımı,
Ağzımı, burnumu, qulaqlarımı,
İlahi, təzədən calasan məni,
dünyanın ən gözəl güzgüsü ollam.
Təzədən dünyaya yollasan məni,
bu adam olmaram, özgəsi ollam, -
ilahi, al məni bunun əlindən!..

KİM BİLİR

İnsan insandı, qardaş, heyvan heyvandı;
arvad nə, kişi nə,
it nə, pişik nə?
İnsan insandı, qardaş, heyvan heyvandı;
sevilәni də, söyülәni də,
sağılanı da, yeyilәni də.
...bir də, balıqlar var,
bir də ki, quşlar...

Mən insan olmasaydım,
yəqin ki, quş olardım.
Lap it də olsaydım
elə bilərdim quşam,
qanadım hələ çıxmayıb.
Bir də ki,
kim bilir, atam balası,
Bəlkə, doğrudan da, it elə quşdu,
qanadları içində.
Bəlkə, doğrudan da, it elə quşdu,
ancaq itin beyni quş beyni deyil,
torpaqdan ayrılıb
uçmağı gəlmir,
göy üzündə qanad açmağı gəlmir...

...Bu dünya özü də bir ətcə quşdu,
körpəcə, yumruca quşdu bu dünya.
Arvadlı-kişili, itli-pişikli

bir gün görəcəksən uçdu bu dünya,
Uçub getdi,
ötüb keçdi quşları.
Çığrışa-çığrışa uçacaq quşlar
dünyamızın dalınca,
Qanadları yorulunca,
qırılınca uçacaq,
Ölüncə
uçacaq quşlar
dünyamızın dalınca.

Ölü-ölü quşlar töküləcək
göy üzünün boşluğuna,
Aşağıda, aşağıda,
uzaq-uzaq, özgə-özgə dünyaların
qumluğuna, daşlığına
ölü-ölü quşlar töküləcək.
...qarışıb itəcək quşlar
daşların arasında...
Özgə-özgə dünyaların adamları
daş yerinə,
Ölü-ölü quşları
atacaqlar bir-birinə.
Ayıran olmayacaq
quş hansıdı,
daş hansı...

...Bir də ki.
kim bilir, atam balası,
Bəlkə elə bizim dünyamızın da
çınqılları, daşları,
Uçub gedən dünyaların
ölü düşən quşlarıdı, quşları...

GÖY ÜZÜ DAŞ SAXLAMAZ

Durub göy üzünə daş atan oğlan,
göy üzü daş saxlamaz.
Oğul belə baş saxlamaz, atam balası,
Kim qırxıb başını,
salıb bu kökə?
Şalvarın, pencəyin özündən yekə,
Baxırsan, göy üzü gözündən yekə, -
durub göy üzünə daş atan oğlan.

Hələ ki, başına-gözünə qıymaz,
atdığın daşları saxlar göy üzü.
Atdığın daşları tutub əlində,
səni illər boyu yoxlar göy üzü.
Qırxıq başın tüklənincə,
O dumduru gözlərin
bulanınca, çirklənincə,
atdığın daşları saxlar göy üzü.

Yediyindən yeyərsən,
Geydiyindən geyərsən,
böyüyərsən, böyüyərsən, atam balası.
Gözlərin böyüyər sən böyüdükcə,
gözündə yaş böyüyər.
Əllərin böyüyər sən böyüdükcə,
göy üzündə
atdığın daş böyüyər.

Baxt gülsə üzünə bu yer üzündə,
ölümün ləngiyib gecikə bilsə.
O daşdan özünə bu yer üzündə
hasar çəkə bilsən,
ev tikə bilsən.
Bir göy qurşağıtək ömrün uzansa,
baxtına hər cürə rəngdən düşəcək.
Bir gün bu dünyada qəbrin qazılsa,
bəlkə də, başdaşın göydən düşəcək.

...Durub göy üzünə daş atan oğlan,
göy üzü daş saxlamaz...

İLAN BALASI

Böyüyür bu körpə ilan balası,
gah o başa, gah bu başa sürünür.
Sevinir udduğu havaya, suya,
torpağa sevinir, daşa sevinir.
Bir sevgi həvəsi dolur canına,
Gecələr gözünün itir yuxusu.
Çiçəyin qoxusu,
otun qoxusu,
Küləyin nəfəsi dolur canına.
...Özündən xəbərsiz,
səssiz-səmirsiz
Zəhərə çevrilir canında hər şey...

Bu ilan balası bir vaxt
canında
Gizlənən zəhərdən xəbər tutacaq.
Bəlkə qarğıyacaq
baxtını onda,
Bəlkə boğazını
qəhər tutacaq.
Ağlama, ağlama, ilan balası,
Baxtını qarğıma, ilan balası!
Bu da bir ömürdü,
dözəsən gərək,

Beləymiş taleyin əmri, buyruğu;
Döşünün altında -
sevən bir ürək,
Dişinin altında -
zəhər tuluğu.

Görənlər çığırar:
İlan var, ilan!..
Qovduqca qovarlar səni dünyada.
Hər yandan kəsilər
yolun-yolağan,
Tək bircə yol qalar sənə dünyada;
Başından
quyruğunacan,
Zəhərli dişindən
quyruğunacan
Tək bircə yol qalar, -
o yol özünsən,
Özün öz yolunsan, ilan balası.
Özün bu dünyada
öz əzizinsən,
Özün öz balansan, ilan balası.

Hara qaçacaqsan
göz qabağından,
Bu zalım dünyayla neyləyəcəksən?
Yüz yol çıxacaqsan
öz qabığından,
Özündən ayrıla bilməyəcəksən.

Öyrən,
yavaş-yavaş özünə öyrən,

Dünyanın hər cürə üzünə
öyrən.
Barış, canındakı zəhərli dərdlə,
iyrənmə özündən, ilan balası.
Bəlkə də, ən acı həqiqət elə
sənsən yer üzündə, ilan balası.
Sənsən haqqın yolu bu yer üzündə,
tanrı özü seçib bu yolu bəlkə.
Yüz cür sifətiylə, yüz cür üzüylə
dünya səndən keçib durulur bəlkə...

AYRILIQ

ÇİÇƏKLƏR DOĞULUR BU YAZ GECƏSİ

Çiçəklər doğulur bu yaz gecəsi,
bu yaz gecəsində sevməyə nə var?!

Dərsəm güllərini bu gələn yazın,
Sallanıb yellənsəm budaqlarından,
Eşitsəm adımı sevən bir qızın
Hələ öpülməmiş dodaqlarından, -
bu yaz gecəsində ölməyə nə var?!..

...Çiçəklər doğulur bu yaz gecəsi
uzaq xəstəxana otaqlarında.
Başını dibçəkdən uzadıb baxır
yatan xəstələrin hər birisinə.

Hələ qorxaq ətri, utancaq ətri
qarışır otağın yad iyisinə,
dərman iyisinə, yod iyisinə...

Çiçəklər doğulur bu yaz gecəsi,
çiçəklər açılır güllə səsinə.
Güllə açılır;
Ağ-ağ köynəklərin yaxalığında,
Sağ-sağ ürəklərin yaxınlığında
güllər açılır,
Güllələr açılır, güllər açılır,
çiçəklər açılır bu yaz gecəsi...

Çiçəklər doğulur bu yaz gecəsi
. Parisdə,
Təbrizdə,
həyətimizdə.
Bu yaz gecəsində çiçəkləyəcək
bəlkə dərdimiz də, həsrətimiz də.

Çıxacaq yollara çiçəkli qızlar,
Nə baxmağa güc var, nə göz yummağa.
Nə çiçək verməyə bir kimsəmiz var,
Nə bir kimsəmiz var çiçək ummağa...

...Dərsəm güllərini bu gələn yazın,
Sallanıb yellənsəm budaqlarından,
Eşitsəm adımı sevən bir qızın
Hələ öpülməmiş dodaqlarından, -
bu yaz gecəsində ölməyə nə var?!.

HƏSRƏT

Bir torpaq parçası qaçar dalımca
elə bil boyuma biçilib mənim.
Qopub kəndimizin ay işığıyla
qurbağa səsi dolu
axşamlarından.
Qopub evlərindən, adamlar
bir torpaq parçası qaçır dalımca.

Qatarda, maşında
Ürəyi bulanan Bənövşə nənəm,
Şəhərə gəlməyə,
məni görməyə
Könlü qubarlanan Bənövşə nənəm
bir parça torpağın düşər dalınca,
yüyürər, yüyürər, çatamnaz ancaq.

Bir torpaq parçası azar şəhərdə
Məni axtarmaqdan
bezər şəhərdə
İşıqlı reklamlar deşər gözü
Ağlamaq istəyər,
ağlaya bilməz,
Axırda özünü saxlaya bilməz,
Geniş küçələrin

Gümüş asfaltına atar özünü,
Təkərlər altına atar özünü...

...Bir torpaq parçası qaçar dalımca, -
kaş gəlib tapaydı bu gündən məni.
Bu şəhər içində
ayrı qoymayaydı özündən məni.

Gecələr o torpaq parçası üstə
Bir ağac əkəydim,
bir ev tikəydim,
Gəlin gətirəydim öz kəndimizdən...

AĞLAMA, BƏNÖVŞƏ NƏNƏ

Ağlama, Bənövşə nənə,
Axı nə var, ağlamalı?
Sovqat yolla beş nəvənə
Düyünçəli, bağlamalı.

Kim gözlədi, kim unutdu,
Kim bu dərdi xəbər aldı?
Oğulları dava uddu,
Nəvələri şəhər aldı.

Ağ saçları dərd eləmə
Yaşıl-yaşıl otlar varsa.
Göyü tutub dövrələmə
Ağlayan buludlar varsa, -
ağlama, Bənövşə nənə!..

Yazırsan, gözüm yoldadı,
Yazırsan, boynum bükülü.
Ot biçən əllər hardadı,
Otlar saralır, tökülür.

Məktub yazmağa vaxt hanı,
Hərdən özün yoxla bizi.

Saralıb-solan otların
Qarğışından saxla bizi, -
ağlama, Bənövşə nənə!..

Qov başından fikirləri,
Fikirdən beyin fırlanır.
Qatarların təkərləri
Dünyadan yeyin fırlanır.

Nə yaxında, nə uzaqda,
Elə bil ki, biçindəyik.
Hələ "adam" olmasaq da,
Qorxma, adam içindəyik, -
ağlama, Bənövşə nənə!..

ŞƏHƏRİN İŞIQLARI

Bu şəhərin işıqları
Mənə isinişir, bacım.
Gözlərimdən keçib-keçib
Ürəyimə düşür, bacım.

İşıq düşür üst-başıma,
Üstüm-başım işıqlanır.
İşıq düşür göz yaşıma,
Gözüm yaşı işıqlanır.

İşıq düşür günlərə də,
Aylara da, illərə də,
Bir az məndən irəlidə
Otuz yaşım işıqlanır.

...Uzaqlaşır, uzaqlaşır
Kəndimizin qaranlığı.
Bir az da qaranlıqlaşır
Kəndimizin qaranlığı.

Ah çəkirəm, ahım gedir,
Varım gedir, yoxum gedir,
Gecələri yuxum gedir
O kəndin qaranlığına.

Təzə don alım əyninə,
Təzə şal salım çiyninə,
Hara gedirsən, ay nənə?
- O kəndin qaranlığına...

Kəsdilər, yenə bitdiniz,
Günümü yaşıl etdiniz,
Ağaclar, hara getdiniz?
- O kəndin qaranlığına...

...Bu şəhərin işıqları
Yerimdən qopardı məni.
Aman, qoymayın, qoymayın,
İşıqlar apardı məni.

Ha dözdüm, dura bilmədim,
Bu dərdi yora bilmədim,
Daş atıb qıra bilmədim
Şəhərin işıqlarını.

Barışdım axır, barışdım,
Dərdimi açdım, danışdım,
Qarışdım, mən də qarışdım
Şəhərin işıqlarına.

İşıqlandım, işıqlandım,
Kiməm, bilinmirəm daha.
İşıqlandım, işıqlandım,
Baxın, görünmürəm daha...

DÜNYA, MƏNDƏN KİMLƏR KEÇDİ

Aylar keçdi, günlər keçdi,
Dünya, məndən kimlər keçdi?
Keçdi kifiri-göyçəyi,
Keçdi hündürü-alçağı.
İçimdə qartmaq bağladı
Ayaqlarının palçığı.
Bağrım başı tapdaq-tapdaq,
    məndən betər yol qalmadı.
Dar günümə saxlamağa,
Qısılıb ağlamağa
    içimdə salamat bir yer qalmadı.

Aylar keçdi, günlər keçdi,
Dünya, məndən kimlər keçdi?
Neçələri ayaq üstə
    yuxlaya-yuxlaya keçdi, -
        yuxusu qaldı canımda.
Neçələri asta-asta,
    ağlaya-ağlaya keçdi, -
    göz yaşının duzu qaldı canımda.

Gecələr küçələr boyu
gəzən qızlar gendən keçdi,
O gecələr, o küçələr
hamısı məndən keçdi, -
Gecələrin ulduzu,
küçələrin tozu qaldı canımda.

Aylar keçdi, günlər keçdi,
Dünya, məndən kimlər keçdi?
Görən hardan gəlirdilər,
Deyirdilər, gülürdülər,
Məni görüb yüyürdülər,
qalan qaldı, keçən keçdi.
Mən görəndə diriydilər,
bu tabutlar haçan keçdi?!.

...Bəs, bu kimdi görən, Allah,
gündüz bilməz, gecə bilməz.
Məndən özgə yol tanımaz,
məndən özgə küçə bilməz.
Keçər, bağrımın başını
ağrıda-ağrıda keçər.
Keçər, gözümün yaşını
axıda-axıda keçər.
İçimdə çapar atını;
İçimdə tapar suyunu,
İçimdə tapar otunu,
İçimi-içalatımı
dağıda-dağıda keçər, -
Otuz ildi keçər məndən,
keçər, keçər, keçə bilməz...

Dayan, dincəl, atam oğlu,
daha gecdi deyəsən.
Sən keçincə, atam oğlu,
ömrüm keçdi deyəsən.
Mən də keçdim yer üzündən,
elə bil ki, bir iynənin
gözündən keçdim - getdim.
Mən də keçdim özümdən,
özümdən keçdim-getdim.

ÖZÜNƏ QAYIDIR HƏR ŞEY, ÖZÜNƏ

Özünə qayıdır hər şey, özünə,
gözümə qayıdır göz yaşlarım da...

Qısır nəfəsini quşlar, böcəklər,
Günəş
istisini çəkir içinə,
Küləklər hirsini çəkir içinə,
Ətrini içinə çəkir çiçəklər.

Özünə qayıdır hər şey, özünə,
Qoy, ana, başımı qoyum dizinə,
mən də qayıtmışam...
Hardan qayıtmışam,
hardaydım, ana?
Mən niyə getmişdim, niyə qayıtdım?
Bəlkə də yatmışdın, səni oyatdım,
Bəlkə oyatmağa dəyməzdi, ana?!
- Yatmağa dəyməzdi bəlkə, ay oğul...
- Bəlkə qayıtmağa dəyməzdi, ana?!
- Getməyə dəyməzdi bəlkə, ay oğul...

...Bütün bu yolların sonunda nə var, -
bilirdinsə, ana,
Bütün bu yollar
dolanıb-dolanıb axırda yenə
Sənin yanına
gəlirdisə, ana,
Sən məni yanından niyə buraxdın?!.

ÖRTÜLDÜM QAPI KİMİ

Bu dünyanın üzünə
örtüldüm qapı kimi.
Gecəsinə, gündüzünə,
Nəğməsinə, sözünə,
Qızların ala gözünə
örtüldüm qapı kimi.

Anam, daha məndən nigaran olma,
Əlim cibimdədi, ağlım başımda.
Dörd yandan dərd gəlsə, ölərəm, amma
Kimsə xəbər tutmaz gözüm yaşından.
Kiridim, anam, kiridim,
Kiridim, tamam kiridim,
Bu qıfılım, bu kilidim,
örtüldüm qapı kimi.

Yoldan ötən, bu qapıda ləngimə,
qurdalanıb eşələnmə cibində.
Bu qapıya düşən açar tapılmaz,
balıq qarnındadı, dərya dibində.
Dəryalara baş vurası halım yox,
Balıqlara yem olası halım yox,
Bir qapıyam, damım yox, divarım yox,
yoldan ötən, bu qapıda ləngimə!..

...Qapılar vardı ki,
yerə diz qoyub,
Qıfılına, kilidinə üz qoyub
Öpmək istəyirdim, öpə bilmədim.
Qapılar vardı ki,
qıcıb dişimi,
Yumruğumu, təpiyimi, başımı
Çırpmaq istəyirdim, çırpa bilmədim.
Kiridim, anam, kiridim,
Kiridim, tamam kiridim,
Bu qıfılım, bu kilidim,
örtüldüm qapı kimi...

BƏTNİNDƏ KÖRPƏMİ GƏZDİRƏN QADIN

Hələ dünənəcən sənin balandım,
bir dəcəl, dəlisov oğuldum, ana.
Gündüzdən, gecədən,
çöldən, küçədən,
Düşmən tənəsindən,
dost gileyindən,
Neçə qız gözündən, qız ürəyindən
sivrildim, sıyrıldım, soğruldum, ana.
Təzədən qayıtdım öz əvvəlimə,
bir qadın bətninə yığıldım, ana, -
bətnində körpəmi gəzdirən qadın.

Bulanıq gözlərim duruldu birdən,
birdən ürəyimin dibi göründü.
Dünyanın yolları qırıldı birdən,
boynumda taleyin ipi göründü.
Ömrümü qab kimi saldım əlimdən,
çox sınmayan şeylər sınası oldu.
Bütün yollarımı aldın əlimdən,
bütün yollarımın sonu sən oldun, -
bətnində körpəmi gəzdirən qadın.

Bətnində körpəmi gəzdirən qadın,
başımı dizinə qoyub ağlaram.
Bu ötən ömrümün günahlarını
gözümün yaşıyla yuyub ağlaram.
Ürəyim min yerdən min bir dərd çəkib,
dərdimi-qəmimi boğa biləydin.
Bu ötən ömrümün üstən xətt çəkib,
kaş məni təzədən doğa biləydin, -
bətnində körpəmi gəzdirən qadın!..

Bəlkə, başqa adam olardım onda,
bu dərdi özümdən qova bilərdim.
Bəlkə sevinərdim, gülərdim onda,
bəlkə, lap səni də sevə bilərdim.

...Bir yol var
uzanar ölümə kimi;
O yol səbrimdi mənim.
Bətnində körpəmi gəzdirən qadın,
Bətnin qəbrimdi mənim...

KÖLGƏ

Sənin kölgən düşür burda hər şeyə;
Bu evə-eşiyə,
yorğan-döşəyə,
Körpəm mışıl-mışıl yatan beşiyə
sənin kölgən düşür gecəbəgündüz.
Kölgən düşür
qadınımın üzünə,
Gizlədir üzünün eyiblərini...

...Ağac kölgəsinə,
daş kölgəsinə,
Maşın kölgəsinə, quş kölgəsinə
ilişir, dolaşır, qarışır kölgən.
Bütün kölgələri çəkib canına
təzədən canıma daraşır kölgən.

Görəsən, bir azca səni unudub
birtəhər başımı qatarammı heç?
Görəsən, kölgənin ucundan tutub
gəlsəm, gəlsəm sənə çatarammı heç?

Bəlkə ən dözümlü kölgədi kölgən,
qırılan, cırılan, sökülən deyil.
Tanrı kölgəsidi, bəlkə də, kölgən,
ölüncə üstümdən çəkilən deyil.

Gecələr kölgənlə üstümü örtüb
yuxlaya biləydim bu dünyada kaş.
Kölgənə üzümü-gözümü sürtüb
ağlaya biləydim bu dünyada kaş.

Ağlaya bilmirəm...
yağır yağış-qar,
Çöldə kölgən qalır yağış-qar altda.
Keçir kölgən üstən
ağır maşınlar,
Kölgən tapdalanır
ayaqlar altda.

Kölgən dirsəklənib daşa-torpağa
dikəlmək istəyir, qalxmaq istəyir.
Dayanıb mənimlə qabaq-qabağa
gözümün içinə baxmaq istəyir.

Tez-tez bu şəhərdə aldanır gözüm,
sən donda görükür gözümə qızlar.
Bəlkə parça-parça doğrayıb-kəsib
kölgəndən don tikib özünə qızlar.

Kölgənə nə qədər əllər uzanır,
o küncə-bu küncə qısılır kölgən.
Aylar ötüb keçir, illər uzanır,
günbəgün gödəlir, qısalır kölgən.
Kölgən qısaldıqca
uzaqlaşırsan,
Bəlkə də, hardasa çılpaqlaşırsan...

Beləcə sən məndən, mən səndən uzaq
ölüncə yaşarıq tək-tək
dünyada.
Hələ bircə qarış kölgən qalıbsa,
mən qərib deyiləm, demək, dünyada.

Bir gün sən hardasa dil-dil ötəndə
son sözüm kölgənə yazılar sənin.
Kaş ki, vaxt bitəndə, əcəl yetəndə
qəbrimi kölgəndə qazalar sənin...

BU GÜZGÜYƏ BİR VAXT QOŞA BAXARDIQ

Bu güzgüyə bir vaxt qoşa baxardıq, -
bu güzgüdə yerin indi boş qalıb.
Bəlkə səndən bu güzgünün canında
dodaq qalıb, kirpik qalıb, qaş qalıb?

Göz yaşların canındadı, bəlkə də
damla-damla əriyəcək bu güzgü.
Bir gün sənin ayağınla dünyada
ayaq açıb yeriyəcək bu güzgü.

Bəlkə, səni axtaracaq, gəzəcək
milyon-milyon adamların içində.
Görən kimi tanıyacaq üzünü
ən qaranlıq axşamların içində.

Qaçacaqsan bu güzgünün əlindən,
Dönəcəksən o döngəyə, bu tinə.
Adamları, maşınları, evləri
Atacaqsan bu güzgünün cənginə.

Yenə, yenə doymayacaq bu güzgü,
bir şəhəri udub, udub gələcək.

Səni gözdən qoymayacaq bu güzgü,
yeri-göyü tutub, tutub gələcək.

Sən qaçdıqca yellənəcək saçların,
Bu güzgüyə pay düşəcək saçından.
İpək donun yelləndikcə,
güzgüyə
Pay düşəcək ətəyinin ucundan.

Qaçıb-qaçıb özünü yoracaqsan,
Qəfil birdən görəcəksən o daşı.
Bu güzgünü daş atıb qıracaqsan,
Bu güzgüdən dağılacaq göz yaşın.

Hər tikəsi qayıq təki üzəcək -
dörd tərəfi göz yaşınla dolunca.
Bu güzgünün bəlkə hər tikəsindən
dodaqların çığıracaq dalınca.

...Bu da belə bir nağıldı yalandan,
Sən ki yoxsan, getdiyin o gedəndi.
Bu güzgü də yerindədi, yerində,
Bu güzgü də yenə sağdı, bütövdü.

Sınan güzgü axı bir də calanmaz, -
bəlkə tanrı özü görüb bu işi?!
Bu güzgünün hər tikəsi, bəlkə də,
damla-damla göz yaşınla bitişib.

Bəlkə səndən bu güzgünün canında
dodaq qalıb, kirpik qalıb, qaş qalıb.

Göz yaşların canındadı hələ də,
göz yaşların qurumayıb, yaş qalıb.

Bu güzgüdən gəlib keçir xanımlar,
Özlərinə baxıb-baxıb keçirlər.
Dodağından dodaqları rəng alır,
Kirpiyindən kirpik taxıb keçirlər.
Göz yaşınla dolur, dolur gözləri,

Baxır yerə, baxır göyə, ağlayır.
Bu nə dərddi - heç bilmirlər özləri,
Heç birisi bilmir niyə ağlayır...

KÖHNƏ MƏKTUBLAR

Xəbər gələr daha ömrün qışından,
Soyuyarsan -
saçlarına qar düşər.
Ancaq köhnə kitabların içindən
Hərdən-hərdən
köhnə məktublar düşər.

Əyilərsən, götürərsən gizlicə,
boylanarsan -
arvad-uşaq görməsin.
Çəkilərsən otağın bir küncünə,
gizli-gizli oxuyarsan hər sözü.

Bu nə sevgi məktubudu, ilahi,
indiyəcən ağrıyır hər sözü də.
Yazan qızın nəydi adı, ilahi?
Yaddan çıxıb sifəti də, üzü də.

Oxuduqca lal sətirlər səslənər,
Yavaş-yavaş səsi düşər yadına.
Bir hərfdən - qaşı düşər yadına,
Bir hərfdən - gözü düşər yadına.

O gözlərdən yadigartək varaqda
Göz yaşının ləkəsini görərsən.

Birdən donu xışıldayar otaqda,
Pəncərədə kölgəsini görərsən.

Diksinərsən, boylanarsan qapıya;
"o kölgəni arvad-uşaq gördümü?!"
Tez məktubu atarsan külqabıya,
yandırarsan hər sözünü, sətrini.

Sözlər yanar - kağızı da yandırar,
Sözlər yanar - o qızı da yandırar.
Sözlər qaçar o alovun içindən,
Sən baxdıqca -
basar səni soyuq tər.
Sıra-sıra qara qarışqalartək
Qaçıb gedər qara-qara hərflər.

Təkcə o qız qaça bilməz bu oddan.
Bir quş olub uça bilməz bu oddan.
O qız yanar o alovun içində,
Göyə qalxar o alovun dilləri.
O alovun dillərinə sarmaşıb
Yanar, yanar uzun-uzun telləri.
Yanar bir vaxt saçlarını oxşayan
Uzun-uzun barmaqları, əlləri.

O qız yanar -
ərşə çıxar tüstüsü.
Kağız yanar -
külqabıda küllənər.
Qəfil birdən
külqabının içindən
Yerə düşüb bir üzük diyirlənər.

Lap özünü itirərsən - baxarsan,
O üzüyü götürərsən - baxarsan;
Bu üzüyü axı harda görmüsən?
Bu üzüyü görməmisən bəlkə heç.
Sən o qıza haçan üzük vermisən?
Ona üzük verməmisən bəlkə heç.

Arvadın da qəfil girər qapıdan:
- Əlindəki nədi? - deyər.
- Üzükdü.
- O üzüyü nə yaxşı ki, tapmısan,
neçə vaxtdı, itirmişdim, gəzirdim.

Sonra gələr, səndən alar üzüyü:
- Bunun rəngi niyə belə qaralıb?
Barmağına güclə salar üzüyü:
- Elə bil ki, bir balaca daralıb.

Külqabıdan tüstü qalxar hələ də,
o məktubun külü hələ işarar.
Maddım-maddım durub baxar arvadın,
o tüstüdən bir cüt gözü yaşarar.

- Heç olmasa pəncərəni aç, - deyər, -
burda necə oturmusan sən, necə?!
Bu nə yanıq qoxusudu, ilahi,
elə bil ki, adam yanıb indicə...

AYRILIQ

Yenə bu şəhərdə üz-üzə gəldik,
Neyləyək, ayrıca şəhərimiz yox.
Bəlkə də, biz xoşbəxt ola bilərdik.
Bəlkə də, xoşbəxtik,
xəbərimiz yox.

Aradan nə qədər il keçib görən, -
Tanıya bilmədim,
məni bağışla.
Mən elə bilirdim, sənsiz ölərəm,
Mən sənsiz ölmədim,
məni bağışla!

"Ölmədim" deyirəm,
nə bilim axı, -
Bəlkə də, mən sənsiz ölmüşəm elə,
Qəbirsiz-kəfənsiz
ölmüşəm elə.
Bəlkə də, biz onda ayrılmasaydıq,
Nə mən indikiydim,
nə sən indiki, -
Ayrıldıq, şeytanı güldürdük onda:
Bu ilin,
bu ayın
bu günündəki,

Elə bu küçənin bu tinindəki
məni də, səni də öldürdük onda.

...Sağımız-solumuz adamla dolu,
Qol-qola kişilər, qadınlar keçir.
Özündən xəbərsiz
ömründə min yol
Özünü öldürən adamlar keçir.

Keçir öz qanına batan adamlar,
Bir də ki, qan hanı?
Qan axı yoxdu...
Hamı günahkardı dünyada,
amma
Dünyada heç kəsin günahı yoxdu.

Bizsiz yazılmışdı bu tale, bu baxt,
Sapanddan atılan bir cüt daşıq biz.
Bəlkə bu dünyada
on-on beş il yox,
Min il bundan qabaq ayrılmışıq biz.

Halal yolumuzu dəyişib,
nəsə
Çaşmışıq, bir özgə yoldan getmişik.
Bəlkə min il qabaq səhv düşüb nəsə,
Minillik bir səhvə
qurban getmişik.

Dəyişib yerini bəlkə qış-bahar,
Qarışıb dünyanın şəhəri, kəndi.

Bəlkə öz bətnində
ögey analar
Ögey balaları gəzdirir indi.

Ömrüm başdan-başa yalandı bəlkə,
Taleyim başqaymış doğrudan elə.
O yoldan ötən qız
anamdı bəlkə.
Bəlkə də, oğlumdu bu oğlan elə.

Bu yalan ömrümdə
görən sən nəsən?
Bəlkə heç sevgilim deyilsən mənim.
Anamsan,
bacımsan,
nənəmsən,
nəsən?!..
Bircə Allah bilir, nəyimsən mənim.

Bizi kim addadar bu ayrılıqdan,
Çatmaz dadımıza
nə yol, nə körpü.
Ölüsən,
dirisən,
hər nəsən,
dayan!
Dayan, heç olmasa əlindən öpüm...

Deyirsən: "Ölüyəm, ölünü öpmə..."
Əlimin içində
soyuyur əlin.
Deyirsən: "Sən allah, əlimi öpmə,
əlimdən, deyəsən, qan iyi gəlir..."

BU EVİN KİŞİSİ

Əlini bağrının başına sıxıb,
Dişini dişinə sıxıb,
Dişlərinə qısılıb
yaşar bu evin kişisi.

Haçandı, haçandı, haçandı, Allah?!
Bu kişi bir dəcəl oğlandı, Allah;
Özgə bağa
oğurluğa girəndə,
Bağ yiyəsi qəfil üstün alanda,
Kal armudu
bərk-bərk sıxıb əlində
Qısılıb qalardı çəpər dalında -
indi dişlərinə qısılıb qalıb.

Beləcə yaşamaq düşüb boynuna:
Bu evdi, küçədi,
xəbəri olmaz,
Gündüzdü, gecədi,
xəbəri olmaz,
Gecə qaranlığa, gündüz işığa,
Arvada-uşağa, qaba-qaşığa
dişlərinin arasından boylanar.

Dişlərinin arasından ah çəkər,
ah çəkib yerinə girər gecələr.

Hərdən yuxusunda şaqqanaq çəkər,
hərdən yuxusunda gülər gecələr.

Diksinib yuxudan qalxar arvadı,
O elə güldükcə qorxar arvadı,
Oyadar,
oyadar,
oyada bilməz,
Axırda hönkürüb ağlar arvadı.

Ağlamaq səsinə açar gözünü,
o yana-bu yana baxar bu kişi.
Özü də diksinər öz gülüşündən,
dişini dişinə sıxar bu kişi.

Yenə bütün rənglər sönər, qaralar,
solar dişlərinin o tərəfində.
Bu dünyanın hər şeyi;
Şəhəri, küçəsi, evi, eşiyi,
Arvadı, uşağı, iti, pişiyi
qalar dişlərinin o tərəfində.

Beləcə, beləcə
hər gün, hər gecə
Əlini bağrının başına sıxıb,
Dişini dişinə sıxıb,
Dişlərinə qısılıb
yaşar bu evin kişisi.

Gündüzlər hamını sancar, acılar,
gecələr arabir gülər yuxuda.
Bir gecə beləcə baxtı açılar
elə gülə-gülə ölər yuxuda.

QARA PALTARLI QADIN

Kişilər bir olmur, atam balası, -
qorxağı var,
igidi var.
Amma hər kişinin öləndən sonra
qəbri üstə ağlayası
Bir qara paltarlı gözəl qadına
ümidi var.

Sən öləndə
kim olacaq gözlərini bağlayan?
Qardaşmı olacaq?
Yadmı olacaq?
Bu dünyada
bəlkə sənə ən çox ağlayan
Ən çox ağlatdığın qadın olacaq.

Göz yaşları yuduqca baş daşını,
Qəbrində qurcalanıb
deyəcəksən, ilahi,
İllər boyu ağlatdığım bu qadın
görən necə saxlayıb
bu qədər göz yaşını?!

Bircə kərə
nə saçını oxşamışam,
nə gözünü silmişəm,

Gözlərimə batır indi
saçlarının hər dəni.
İllər boyu
bu qadına mən axı dərd vermişəm,
İndi görən niyə çəkir dərdimi?!

Bu qadın
baş daşımı
öpüb sığallamaqdansa,
Yumruğuyla döysə, döysə yaxşıdı.
Qəbrimin üstündə ağlamaqdansa,
Məni söysə yaxşıdı.

Yeri, yeri, qara paltarlı qadın,
Kiri, kiri, qara paltarlı qadın.
Bu qəbir də min qəbirdən biridi,
baş daşımı bəsdi basdın bağrına.
Bütün mənə ağlayanlar kiridi,
sən də kiri, qəbrim damır, ağlama!..

LAL

NƏFƏS

Mənim bu dünyayla bir alverim var;
aldığım-verdiyim nəfəsdi, nəfəs.
Daha özgə bazar açan deyiləm,
ölüncə bu alver mənə bəsdi, bəs.

Aldım nəfəsimi quş dimdiyindən,
Ocaq tüstüsündən,
çiçək iyindən.
Üzümə çırpılan yağışa-qara,
küləklərə verdim öz nəfəsimi.
Nəfəsim toxundu gül dodaqlara,
aldı neçə-neçə qız nəfəsimi.

Canavar ağzından keçdi nəfəsim.
İlan boğazından keçdi nəfəsim.

İlahi, nə yaman əliaçıqsan,
bir quru nəfəsi az bildin mənə.
Yarpaqladı, çiçəklədi nəfəsim,
ilahi, dil verdin, söz verdin mənə.
Sözlər nəfəsimi dərdi, apardı,

Sevinci apardı,
dərdi apardı.

Çiçəyi, yarpağı sovulub-gedən
bir ağac kimiyəm bu yer üzündə.
Hələ ki, qorxmuram son nəfəsimdən,
hələ ki, diriyəm bu yer üzündə.

Amma uzaq deyil ölüm xəbərim,
dünyanın havası çirklənir, Allah.
Dözmür bu havaya şair ciyəri,
şairlər azalır, tükənir, Allah.

Artır canımın da hirsi-acığı,
bir az çirk qarışır hər nəfəsimə.
Yavaş-yavaş dünyanın çirki çıxır
bu şerimə-sözümə.

...İnsana, heyvana, hər nəyə desən
sən nəfəs vermisən axı, ilahi.
Qoyma, bu dünyanın çirki deyəsən
sənin nəfəsinə çıxır, ilahi.
Sən göydə, mən yerdə -
düşürük heydən,
Sən göydə, mən yerdə -
tək qalmışıq, tək.
Son şair boğulub öləndə, -
göydən
Ölü Allah düşəcək...

ÖZÜMÜ SEVƏ BİLMİRƏM

Üzümə qırışlar düşür,
üzümü sevə bilmirəm.
Bilmirəm, bu necə dərddi;
özümü sevə bilmirəm.

Haçan batdım günaha,
kim məni qarğışladı?
Yazdığım misralardan
deyəsən dərindi daha
alnımın qırışları.

Yola saldım gedənləri,
gələnlərdən xəbər yox.
Qabaqdan bir gecə gəlir,
arxasında səhər yox.

Yatıb qaldım, qapımızdan
ömür ötdü, gün ötdü.
İndən belə bircə qız da
ağlamaz məndən ötrü

Xəbərim yox, çöldə nə var...
Deyirlər ki, payızdı.

Dünya, səndən doydum daha,
Get, acları doyuzdur!..

Hansı damdan gəlir, Allah,
o mollanın əzanı?!.
Qoyma, məni aparacaq
bu payızın xəzanı.

Neçə dondan-dona düşdüm,
bu sonuncu donumdu.
Bu üz mənim son üzümdü,
bu üz mənim sonumdu.

Son nəfəsim dodağımdan uçanda,
bu üz mənim
özgə əllə yuyulası üzümdü.
Bir il-beş il bundan sonra, haçansa,
tabutuma qoyulası üzümdü.
Bu üz mənim son üzümdü
son günümün yiyəsi.
Bu dünyadan gedən üzün
nə yaxşısı, nə pisi?!.

...Bu qırışan üzümü
sevməyə də mənə güc ver, ilahi!
Bu sifətdə, bu görkəmdə özümü
sevməyə də mənə güc ver, ilahi!
İndən belə heç kəs məni sevməsə,
yenə güc ver, özümü sevə bilim.
Ağac öz son yarpağını sevəntək
bu qırışan üzümü sevə bilim.

Ölüm nədi?
Hamının son vətəni...
Son yarpağı qoparan son küləkdi.
Bu dünyada
sevgilərin çətini
Qocalıqda özümüzü sevməkdi...

KİM DEYİR, YUXUDA ÖLMƏK ASANDI

Deyirlər, yuxuda ölmək asandı...
Özün də bilmirsən necə ölürsən.
Səhər tezdən eşidirsən əzandı,
Yuxudaca kirimişcə ölürsən.

Bir göz qırpımında qurtulur canın,
Ruhun bədənindən uçur quş kimi.
Əlində qalmırsan dərdin, dərmanın,
Dərdə də salmırsan evdə heç kimi.

Kim deyir, yuxuda ölmək asandı?..
Kim bilir, necədi yuxuda ölmək?!
Bəlkə də, ən böyük dərddi, əzabdı,
Ən pis işgəncədi yuxuda ölmək.

Bir göz qırpımında yuxuda bəlkə
İllərcə belində daş daşıyırsan.
Nəfəsin kəsilir axırda bəlkə,
Ömrünü daşlara bağışlayırsan.

Bir göz qırpımında yuxuda bəlkə
Cəllad baltasıyla üzülür başın.

Orda qızıl qanın axanda bəlkə
Yastığa süzülür burda göz yaşın.

...Yuxuda ölməkdi
ən rahat əcəl...
Bu da, bir yalançı təsəllidimi?
Görəsən yuxuda
səni boğan əl
Düşmən əlidimi, dost əlidimi?!

Nədi bircə anda ömrə son qoyan?
Beynə axıb sızan bir damla qandı.
Kimdi qəbrin üstə ən bərk ağlayan?
Bəlkə də, yuxuda səni boğandı.

Gecə qorxu çökər yuxumuza da;
Tərpənər kiminsə qara kölgəsi.
Bəlkə hasar çəkək yuxumuza da,
Heç kəs yuxumuza girə bilməsin.

Bəlkə heç yatmayaq -
hər yatanın da
Əgər oyanmamaq qorxusu varsa.
Bəlkə heç yatmayaq -
ömrün sonunda
Onsuz da, bir əcəl yuxusu varsa.

Amma yuxun gəlir -
görürəm elə;
Daha yavaş-yavaş yumulur gözün.
Yat... sabah oyanmaq ümidi ilə...
Yuxun şirin olsun -
uyu, əzizim...

LAL

Lap yuxudan duran kimi
yoruluram, ilahi.
Tüstü kimi, duman kimi
lal oluram, ilahi.

İyrənirəm
hər sözdən, hər kəlmədən,
Lap balamın oxuduğu
nəğmədən.
Bir sözə də
daha dil bulamaq istəmirəm,
Yalquzağa dönsəm də,
ulamaq istəmirəm.

Dadı qaçıb şerin-sözün,
daha məni dinləndirən sözüm yox.
Adamlarla danışmağa həvəsim,
Allahla da danışmağa üzüm yox.

Ah çəkirəm, gülür ahım,
bu "ah" mənə inanmır.
Deyəsən, çoxdu günahım,
Allah mənə inanmır.

Kim-kimə inanır axı?!.
Adam dərddən ölsə də,
Ağlar gözdən öpən çətin tapıla.
Lap mələklər
göydən uçub gəlsə də,
Bir ovuc dən səpən çətin tapıla.

Mənim də bəxtimə bu vətən düşüb;
havayı açılmır çiçəkləri də.
Allahı yorulub, taqətdən düşüb,
bir az şorgözləşib mələkləri də.

Susmuşam, tərpənməz bu dil, bu dodaq,
mən daha lalam, lal -
bu yer üzündə.
Məni korlar görər dünyada ancaq,
məni karlar qanar bu yer üzündə.

Məni səndən özgə kim dindirər, kim?! -
İlahi, özümdən sənəcən lalam.
Bir quş qanadında göndərəcəyin
bir təzə məzhəbə, dinəcən lalam.

Mənə torpaq dili, daş dili öyrət,
bəlkə öz qəbrimdə dilləno billəm.
İlahi, sən mənə quş dili öyrət,
uçmağı özüm də öyrənə billəm...

ÇIĞIRTI

Öz səsindən asılıb
cavan-qoca çığırır.
Ağıllısı-dəlisi,
toxu-acı çığırır.
Qəbirlərin
ağzını yırta-yırta,
Ölülər çığırır torpağın altda, -
yoxsa torpaq çığırır?!
Çığırtımız gedib çatır Allaha,
yuxuda səksənib Allah çığırır.

...Sən niyə susursan, atam balası,
sən nəyi gözləyirsən?
Qulaqlar batıran bu çığırtıdan
səsini gizləyirsən.
Bəlkə qorxursan ki, səsin ilişər,
səsin düyün düşər
bu çığırtıda.

Birdən bu dolaşıq səs düyünündən
adam öz səsini ayıra bilməz.
Hərdən pıçıltıyla yara-yoldaşa
deyiləsi sözlər deyilə bilməz.

Demə, pıçıltıyla düşmən yıxılmaz,
Demə, pıçıltıyla qala alınmaz.
...Çığıra-çığıra dua oxunmaz,
Çığıra-çığıra layla çalınmaz...

Ay kimi, gün kimi batıram indi
susan dodaqların pıçıltısına.
Mən də öz səsimi qatıram indi
əsən yarpaqların xışıltısına.

Çöldə kin bilməyən, acıq bilməyən
quşların səsinə qatım səsimi.
Füzulidən bəri üzü gülməyən
bu qərib səsimi, yetim səsimi.

Bir az əllərimlə üzümü örtüm,
Nəfəsim ovcumda isinsin bir az.
Bir son yarpaq kimi
dodaqlarımdan
Qopan pıçıltım da isinsin bir az.

Nə çoxdu danışan...
Susum bu axşam,
Qoy barı bir söz də sabaha qalsın.
Bu ocaq alova çıxmasın tamam,
Qoy barı bir köz də sabaha qalsın.

Hamı çığırmaqdan doyanda bir gün,
Batanda hamının səsi, ilahi,
Əlim yana-yana gətirəcəyəm
Ovcumda o bircə sözü, ilahi.

Köz kimi közərən o pıçıltıdan
hamı öz səsini alışdıracaq.
Onda bir-birini dünyada bəlkə
hamı pıçıltıyla danışdıracaq.

- O nə çığırtıydı, - deyəcək hamı, -
nə yaxşı, eşidib kar olmamışıq.
Nə yaxşı, dilimiz söz tutur, Allah,
çığırıb-çığırıb lal olmamışıq...

KÖHNƏ SÖZLƏR

"Kim nə miqdar olsa,
əhlin eylər ol miqdar söz"
M.Füzuli

Daş gərək bezməsin öz bərkliyindən,
Bayquş da bezməsin
öz təkliyindən.
Tanrı özü yazıb yazılanları,
ha pozmaq istəsən -
bir xeyri yoxdu.
Demə: "Balıq deyil su ilanları...",
sevin ki, onların zəhəri yoxdu.

Hamı söz çıxarır sözün içindən,
şair öz sözündən bezməsin gərək.
Demə: "Göz dünyanı görmək üçündü...",
kor da öz gözündən bezməsin gərək.

...Bu köhnə sözlərə
kimdi o gülən?
Hanı təzə sözün, atam balası?!
Allah bu dünyadan
bezmirsə hələ,
Bəndə niyə bezsin, atam balası?

Daha dil dəyməyən bir söz qalmayıb;
Nə təzə dərdim var,
nə təzə sözüm.
Demə: "Yaşamağa həvəs qalmayıb...",
Mənim ölməyə də
yoxdu həvəsim.

Çoxları bəyənmir, yemir sözümü,
nə çıxar un kimi söz ələməkdən?
Burdan yamayırsan, ordan süzülür,
əl çək bu dünyanı təzələməkdən.

Bu köhnə dünyadı; elə-beləcə
gördüyün kimidi, özgə cür deyil.
Hamı öz ömrünü alıb-verəcək,
hamı al-verdədi,
kim tacir deyil?!

Ana sevgisinə, ata gücünə
havayı aldığın ömrü baha sat.
Aldanma heç kimə, satma heç kimə,
satsan, öz ömrünü sən Allaha sat!..

Amma Allaha da satma sözünü,
demə ki, satdığın varaqda sözdü.
Allah necə alsın özü-özünü,
Allahın CANI yox,
Allah da SÖZDÜ!..

Nə çoxdu dik gəzib
ucuz söz satan,

Nə çoxdu yendirən ayağa
sözü.
Sən özün tapdana-tapdana, atam,
Necə çatdırmısan Allaha sözü?!

Allahı dünyayla barışdırmısan,
qıraqda gəzməsin gözün Allahı.
Dünyanı Allahla bölüşdürmüsən;
Allahın qulusan,
SÖZÜN ALLAHI...

ÖLÜM KÖLGƏSİ

Gecə vaxtı yuxudan dik atılsan,
üzünə bir ölüm kölgəsi düşsə,
Torda balıq kimi dilin tutulsa,
sözünə bir ölüm kölgəsi düşsə,
Lap xəlvətcə öz bağrına basdığın
bir gözəl xanımın saçından düşsə,
Oturub hər gecə şeir yazdığın
o qara qələmin ucundan düşsə,
Düşsə qapındakı tut ağacından,
atandan, anandan, bacından düşsə,
Bir ölüm kölgəsi düşsə üzünə,
güzgüdə üzünü görə bilməsən,
Özün öz üzünə həsrət qalandan
heç kəsin üzünə gülə bilməsən,
"Ya bu gün, ya sabah ölərəm" deyib
bu gün də, sabah da ölə bilməsən,
Barış, o kölgəylə barışıb yaşa,
Qarış, o kölgəyə qarışıb yaşa...

Daha indən belə üstünə qaçıb
boynuna sarılmaz uşaqların da.
Ölüm kölgəsində bitən ağacın
axı kim sallanar budaqlarından?!.

Səndən uzaq gəzər qardaşın, bacın,
beləcə, tökülər yarpaqların da.

Bir də görərsən ki hamıya yadsan,
qəribsən, özgəsən öz evində sən.
Elə bil üstünə pərdə çəkilmiş
bir sınıq güzgüsən yas evində sən.

Heç kəsi görməyən bir kor güzgüsən,
özün diri-diri öz yasındasan.
Daha nə evdəsən, nə də qəbirdə,
evinlə qəbrinin arasındasan.

Evinlə qəbrinin qapısı birdi,
kim döyər qapını bu gündən sənin?
Bu gündən evinə kim qonaq gələr,
kim girər içəri qəbrindən sənin?!.

Evin var, qəbrin var, daha nə dərdin,
sıxma ürəyini, sevin bir azca.
Evindən bir azca rahatdı qəbrin,
qəbrindən istidi evin bir azca.

Bir axşam qəbrində bir şam yandırıb,
qızınsan oduna o yanan şamın, -
Ruhunu görərsən şam işığında,
ruhun görərsən ki, sənə oxşamır.

Ruhun da yaddısa, doğma kimin var,
səni kim itirib-axtarar indi?
Qorx ki, bu işığa qurd-quş yığıla,
bəsdi, yum gözünü, o şamı söndür.

Nə molla lazımdı, nə də ki, Quran,
Tanrı kirimişcə aparar səni.
Bir ölüm yuxusu istə Tanrıdan,
o yuxu dünyadan qoparar səni.
...Haçansa, bu şamı gəlib yandıran,
yuxudan oyadan tapılar səni...

TABUT

Aydın Məmmədovun xatirəsinə

Hələ çiyinlərdə gedir tabutun,
qəbrinin ağzı da açıqdı hələ.
Gözləyir o qəbrin dilsiz sükutu;
sənin sükut payın nə çoxdu hələ!..

Ən rahat, qorxusuz yoldasan indi,
dünyanın ən təmiz, ağ donundasan.
Bircə Allah bilir, hardasan indi;
ömrün əvvəlində, ya sonundasan.

Sən indi yumsan da gözünü, -
bəlkə
O sönən ağlınla nəsə qanırsan.
Beşikdə bilirsən özünü bəlkə,
Astaca-astaca yırğalanırsan.

Bəlkə sən deyilsən tabutda gedən,
bəlkə doğrudan da, körpə uşaqsan.
Tabutun qəbrinə çatana qədər
təzədən böyüyüb dil açacaqsan.

Hamı quruyacaq getdiyi yerdə,
sən axı onlara nə deyəcəksən?!

Bəlkə bu dünyayla bir ayrı dildə
danışıb-dərdləşmək istəyəcəksən.

Heç kəs qanmayacaq dilini onda,
danışıb-danışıb yorulacaqsan.
Təzədən çatacaq ölümün onda,
təzədən tabuta qoyulacaqsan.

Sus daha!.. Susmağı öyrən bu başdan,
bəxtinə yazılıb bu sükut axı.
Nəyinə lazımdı; hansı ağacdan
kəsilib-düzəlib bu tabut axı?!

Gedər əsə-əsə bu qara tabut,
qorxma, səni yolda salıb-itirməz.
Yüz il bar gətirsə bu qara tabut,
bir də səndən gözəl meyvə bitirməz...

MƏN KÜSÜB GEDİRƏM...

Mən küsüb gedirəm...
Qoy hamı qalsın,
Mən küsüb gedirəm bu yer üzündən.
Oğulam -
qoy dərdim anama qalsın,
Atayam -
qoy balam küssün özündən.

Dünya ucuz saydı, ya baha bildi?!
Nə satan tapıldı,
nə alan məni.
Nə Allah dünyaya bağlaya bildi,
Nə atam, nə anam, nə balam məni.

İlahi, səndən də sındı ürəyim,
məni küsdürənin yekəsi sənsən.
Dünyanın ən uzaq... ələ gəlməyən,
boğazdan keçməyən tikəsi sənsən.

Mən sənin yanına uça bilərdim.
uçmuram, beləcə küsüb gedirəm.
Mən sənin sirrini açа bilərdim,
açmıram, beləcə susub gedirəm.

Yandırıb gedirəm bu varağı da,
bu şerin külünü kim oxuyacaq?
Söndürüb gedirəm bu çırağı da, -
məni qaranlıqda itirmə ancaq.

İlahi, küssəm də, sənənəm yenə,
gözün axıracan üstümdə olsun.
Bu sonsuz dünyanın son nöqtəsinə
gedib çıxanacan üstümdə olsun.

...Orda, bu dünyanın lap qırağında,
Bir nəhəng boşluğun lap qabağında
oturub dincimi alaram bir az.
Boşluğa sallaram ayaqlarımı,
Uşaqtək yellərəm ayaqlarımı,
uşaqtək sevincək olaram bir az.

Bir ölüm işığı gəzər üzümdə,
boşluqdan səs gələr:
"Yubanma, tez gəl!..
Sənə, çoxdandı ki, bu yer üzündə
hər şey maraqsızdı, ölümdən özgə..."

İlahi, gəlirəm, eşit səsimi,
kimsəyə ümid yox, sən ovut məni.
Bu nəhəng BOŞLUĞA atdım özümü,
SƏNƏ arxayınam, ÖZÜN tut məni!..

ÇƏRPƏLƏNG UÇURAN BİR UŞAQ KİMİ

Dörd yanın bomboşdu ağ varaq kimi,
özündən savayı kimin var daha?
Çərpələng uçuran bir uşaq kimi
bağla ümidini göydə Allaha.

Ümid sapdan nazik... Soruşma, kimdi
bu sapla Allaha səni bağlayan?
Bəlkə Allahın da sənsən ümidi,
sənsən göy üzündə onu saxlayan.

Uzaqdan uzanır şeytan barmağı,
uzanır o sapı qırmaqdan ötrü.
Allahın qulusan, qoru Allahı,
qoru özünü də Allahdan ötrü.

Deyirsən, neyləyim, azalıb gücüm,
nə çoxdu Allaha qəbir qazanlar.
İlahi, nə çoxdu sənə and içib
məni söyə-söyə daşa basanlar.

Bir qarış tərtəmiz göyün qalmayıb,
ha göyə baxıram, görmürəm səni.

Daha yorulmuşam, heyim qalmayıb,
neyləyim, saxlaya bilmirəm səni.

Qollarım keyiyir, quruyur, Allah,
əllərim üzülür bu çərpələngdən.
Bu sapı boynuma dolayım, Allah,
qoy asım özümü bu çərpələngdən.

Küsmərəm ölüm də olsa qismətim,
qulun haqqı nədi payından küsə?
Bəs bu sap əlimdə niyə titrədi,
ilahi, eşitdin məni bəlkə sən?!.

Nə yaxşı, gün çıxdı, açıldı baxtım,
gördün öz qulunu gözünlə, Allah.
Bir boy da ucaldın, bir boy da qalxdın,
məni də qaldırdın özünlə, Allah.

Uçuruq, göy üzü yenə tərtəmiz,
dünyaya "əlvida" deyib gedirik.
Gedirik, ilahi, bu dünyanı biz
Allahsız, Şairsiz qoyub gedirik...

OĞLUMUN GÖZLƏRİ

Hayana yol alsam, yolum başlayır
oğlumun gözlərindən.
Gün çıxır, ay doğur, ulduzlar yanır,
qar yağır, dolu başlayır
oğlumun gözlərindən.

Tutur, yeri-göyü tutur gözləri,
Keçdiyim yolları udur gözləri,
doymur ki, doymur.
Kirpikləri bitir yol qırağında,
məni yolumdan çıxmağa
qoymur ki, qoymur.

Yanında üzüm ağdı, alnım açıqdı, Allah,
məni hər günahdan oğlum saxlayır.
Bu yol niyə belə palçıqdı, Allah,
yoxsa hayandasa oğlum ağlayır?!

Ağlayır -
göz yaşı düşür yoluma...
Yaş içində gəzirəm, mənim balam.
Gözlərindən
işıq düşür yoluma,

Yumma gözlərini, yumma,
azaram, mənim balam.

Nə vardı, nə yoxdu gözlərinəcən?
Dünya qaranlıqdı gözlərinəcən.
Tanrı məni
bu insan yuvasına atınca.
Gəlib sənin
gözlərinin işığına çatınca,
Ömrümün otuz üç ilini keçdim,
keçdim qaranlıqda əl havasına.

Daha səndən gizli deyil
dünyada bir addımım,
Gizlənə bilmərəm daha
gözündən, mənim balam.
Bir tanrıdı
sevə-sevə qorxduğum,
Bir də, sənsən -
bu dünya üzündə, mənim balam.

Nə yaxşı ki,
tanrıdan da özgə bizi görən var;
Yolumuza işıq salır
balaların gözləri.
Öz yolunu azanların
balaları kor qalar,
Qaranlıqda itib-batar
ataların özləri.

...Balalara tanrı qıymaz!..
Yox, batsaq da günaha, -

Qaranlıqda yanır hələ
balaların gözləri çıraq-çıraq.
Tanrı bizi görmür daha,
Ümid yoxdu Allaha, -
qaranlıqdan bizi ancaq
balalar çıxardacaq...

ÇARMIXDAKI İSA

Mən sənin oğlunam bu yer üzündə,
həsrətinlə göyə çox baxdım, Allah.
Axır ki, arzuma çatdım deyəsən,
ayağım üzüldü torpaqdan, Allah.

Daha yerlə göyün arasındayam,
çarmıxa çəkilib qalmışam daha.
Mismarlanıb ayaqlarım, əllərim,
özüm öz tabutum olmuşam daha.

Gəzir, qarışqatək gəzir canımda,
dalayır canımı bu gün işığı.
Qıyıb gözlərini baxır xanımlar,
baxır, süzür məni beldən aşağı.

Ölüm deyilən şey son yuxudursa,
əgər yatmışamsa -
yuxum ağrıyır.
Çarmıxa çəkilən quru canımdı,
bəs niyə görəsən ruhum ağrıyır?!

Bu ağrı uzanır bir kəndir kimi,
bağlayır ruhumu canıma, Allah.
Ruhum bədənimdən ayrıla bilmir,
uçub gələ bilmir yanına, Allah.

Bu ağrı -
canımın əziyyətidi,
Ruhuma atılan qarmaqdı yoxsa?
Bu ağrı -
dünyanın son ləzzətidi,
Bu ağrı -
sonuncu günahdı yoxsa?

Yox, mən bu ləzzətə dözmürəm daha,
mənə bu çarmıxdan qaçmağa güc ver.
Güc ver bu ağrıdan can qurtarmağa,
quş olub yanına uçmağa güc ver.

Dostlar göz yaşını silir gizlicə,
onlar qaranlığı gözləyəcəklər.
Çarmıxdan qurtarıb məni bu gecə
bəlkə də, hardasa gizləyəcəklər.

Harda?
Niyə?
Kimdən?
Necə gizlənim?
Mən öz taleyimdən
necə gizlənim?!

Yüz yol əllərimlə örtsəm də, - heç vaxt
gizləyə bilmərəm üz-gözümü mən.
Hamı görər məni ovuclarımda
qaralan o mismar deşiklərindən.

Mən o cür yaşayıb ölə bilmərəm -
azardan.

bezardan,
ya qocalıqdan.
Yox, mən bu çarmıxdan enə bilmərəm,
mən enə bilmərəm bu ucalıqdan.

Amma dözəmmirəm, - ya canımı al,
ya da al canımdan ağrını, Allah.
Yada sal, yada sal, məni yada sal,
yoxsa unutmusan oğlunu, Allah?!

...Qəflətən gün batdı, dünya qaraldı,
amma səni gördüm birdən-birə mən.
Əllərin ruhumu çarmıxdan aldı,
tapşırdım ruhumu o əllərə mən.

Gördüm -
qaranlığın içində sənin
əllərin ay kimi, günəş kimidi.
Gördüm -
mənim ruhum ovcunda sənin
özünə dən gəzən bir quş kimidi.

Daha bu çarmıxdan azaddı ruhum,
daha bu canım da ağrımır, Allah.
Ovcunda gör necə rahatdı ruhum,
bəs niyə ovcundan qan damır, Allah?!..

QAPI

Bu dünyanın dörd ili,
Dava ili, dərd ili.

1.QAPI

O ilin otları uzun,
dörd il idi biçən yoxdu,
uzanmışdı boyları.
O ilin qızları uzun,
dörd il idi çalınmırdı toyları,
uzanmışdı, uzanmışdı boyları.
O dörd ili yollara boylanmaqdan
qoca-qoca qarılar da
bəlkə boy atmışdılar...

...Şaxanım nənənin oğlu
davadan qayıdanda
ha uzatdı əlini
Qapının cəftəsinə
əli çatmadı, çatmadı.
Ancaq qapı elə həmin qapıydı,
qapı bir damcı da boy atmamışdı...

Üzün gülsün axşam-axşam,
Dərdin olsun yalan, qapım!
Uzaq eldən qayıtmışam,
Salam, qapım!.. Salam, qapım!..

Gec yatıb, tezdən oyanıb,
Hər qəfil səsdən oyanıb,
Çəpərlər üstən boylanıb
Gözü yolda qalan qapım.

Hörümçəkdən tor bağlayan,
Külək açan, yel bağlayan,
Dərd əlindən yarpaqlayan,
Təzə pöhrə olan qapım...

Şaxanım nənə oğlunun səsini eşitdi, qalxdı, ancaq qapıya gedə bilmədi. Sevincindən qıçları tutulmuşdu. Bir qapıya baxdı, bir qıçlarına... Dörd il bundan qabaq oğlunu davaya yola salanda ayaqlarının ucunda dikəlmişdi, qollarını salmışdı oğlunun boynuna, ağlamışdı. İndi də elə onu bacardı ki, birtəhər ayaqlarının ucunda dikəldi, qollarını uzatdı irəli...

Şaxanım nənənin qolları uçdu,
uçub getdi qolları.
Qapıları taybatay
açıb getdi qolları.
Oğlunun başı üstündən,
Gözünün yaşı üstündən
keçib getdi qolları.
Ağaclara, budaqlara çırpıldı,
Göydə bir cüt qanad kimi çırpındı.
İtib qaldı,
azıb qaldı qolları,
Yetim qaldı,
yazıq qaldı qolları.

...Quşlar alar qanadına -
yorulsa,
Atam oğlu,
dünya ölüm-itimdi!
Bu nə işdi -
ana sağdı, oğul sağ,
Göy üzündə bir cüt qol var,
yetimdi...

Şaxanım nənə elə o cür, ayaqlarının ucunda axır ki, birtəhər qapıya çıxdı, ha boylandı, baxdı, oğlunu görmədi. Aşağıdan, İap ayağının dibindən bir səs gəldi:

- Hara baxırsan, ay ana?!

Şaxanım nənə baxdı, oğlunu gördü, əvvəl bir şey başa düşmədi:

- Anan ölsün, a bala, - dedi, - niyə oturmusan? Ayağa dursana.

Şaxanım nənənin oğlu:

- Neyləyim, - dedi, - ay ana?!. Elə oturmağım da budu, durmağım da...

...Və Şaxanım nənə başa düşdü, qolları kor-peşman göydən endi, bir ucu öz çiyninə düşdü, bir ucu oğlunun çiyninə - bir cüt yetim qoludu, nə onundu, nə bunun...

Şaxanım nənənin oğlu altdan yuxarı anasının gözlərinə baxdı, alnı islandı:

- Ağlama, - dedi, - ay ana, ağlama!..

Şaxanım nənə:

- Ağlamıram, - dedi, - a bala, sudu...

Sudu dünyanın yarısı,
Əvvəli su, axırı su,

Sudu bizdən yuxarısı,
Sudu bizdən aşağısı...

Bulud qalxdı, haçalandı,
Yağış yağdı, ha çiləndi...
Göl olub gölməçələndi
Ağlar gözdən aşağısı...

Döz bu dərdə -
dözənəcən,
Bu dərd səni üzənəcən,
Oğul gəlib dizinəcən,
Hanı dizdən aşağısı?!

Kəndə xəbər yayıldı ki, Şaxanım nənənin oğlu qayıdıb gəlib. Xəbər çatdı Sonaya. Sona da ki, nə Sona!.. Bu kənddə Sona kimi istəyən yoxudu, Sona kimi gözləyən yoxudu: dörd ildi ki, Şaxanım nənənin oğlundan ötrü yollara boylanmaqdan uzanıb-uzanıb kəndin bütün qızlarını ötmüşdü...

Atıldı evin içindən, -
qaçdı Sona, nə qaçdı!..
Sevincindən
ürəyi atdana-atdana,
Kürəyində
hörüyü atdana-atdana
qaçdı Sona, nə qaçdı!..
Bu yol nə çox çəkdi, - dedi,
Ayaqlarım ləngdi, - dedi,
qaçdı Sona,
keçdi Sona,
ötdü ayaqlarını.

Ayaqları dalda qaldı,
Ayaqları yolda qaldı,
özü getdi,
özü çatdı
Şaxanım nənəgi-lə...

...Şaxanım nənənin oğlu
qucaqladı Sonanı,
Qollarının üstə aldı,
əzizləyə-əzizləyə apardı.
İkisi də
bir yastığa baş qoydular, yatdılar, -
aynan, ilnən yatdılar,
Səhərlər bir-birini
öpdülər, oyatdılar...
...və eləcə
Sonanın ayaqları
yolu yarı eləyincə
Şaxanım nənənin oğluna
burda
bir oğul doğdu Sona.
Beşiyini
evin içindən asdı,
Hörüyündən asdı, saçından asdı.
Gecələr beşik başına
əyildi başı Sonanın,
Uşaq ağladı, çığırdı,
dağıldı huşu Sonanın -
Yuxusu dağıldı, saçı dağıldı...

...və eləcə
Sonanın ayaqları

Şaxanım nənəgilin
qapısına çatanda
Sona özü
uşağını
əmizdirə-əmizdirə
pəncərədən baxırdı...

Pəncərədən baxan Sona deyildi, Şaxanım nənəydi. O necə baxmağıdı, ilahi?!. Sona diksindi, çaşdı:

- Nə olub, - dedi, - a Şaxanım xala, niyə elə baxırsan?!. Yoxsa yalandı, - dedi, - yoxsa, qayıdıb gəlməyib?!.

Şaxanım nənə baxdı, baxdı, handan-hana lap yavaşcadan pıçıldadı:

- Qayıdıb, - dedi, - a bala, qayıdıb.

"Gəlib" deməyə dili gəlmədi...

BİRİNCİ NƏĞMƏ

Dilin yansın, dil yiyəsi,
Söz deməyə dilim gəlməz.
Bu nə sirdi, sirr yiyəsi,
Gedən gedər, gələn gəlməz.

Dünya, yolların yorulsun,
Suların axsın, durulsun,
Ev yıxan, qapın vurulsun,
Bu qapıya gəlin gəlməz.

Göydə bulud dolar gedər,
Quşlar qanad salar gedər,
Oğulları alar gedər,
Analara ölüm gəlməz...

İKİNCİ NƏĞMƏ

Şirin-şirin yuxudaydıq,
Bir zalım oyatdı bizi.
Anaların qucağından
Bu dünyaya atdı bizi.

Düşdük yolların ağına,
Baxtımızın sorağına,
Qatdı bizi qabağına,
Əlində oynatdı bizi.

Biz ki yol nədi, bilməzdik,
Biz ki öl nədi, bilməzdik,
Bilsək dünyaya gəlməzdik,
Analar aldatdı bizi...

ÜÇÜNCÜ NƏĞMƏ

Kirpik gözə yiyə durmaz,
Ağız sözə yiyə durmaz,
Dünya bizə yiyə durmaz,
Dünyanın da yiyəsi yox.

Dərdimiz-sərimiz birdi,
Hər dərdin canı səbirdi,
Hər ömrün sonu qəbirdi,
Daha bunun niyəsi yox.

Bu ömrü bizə kim biçdi?
Fələyin felinə düşdük,

Bir dərzi əlinə düşdük,
Qayçısı var, iynəsi yox.

DÖRDÜNCÜ NƏĞMƏ

Ömür ötür yavaş-yavaş,
Daha gün-gündən qısadı.
Gəl duraq boy-boya, qardaş,
Görək kim-kimdən qısadı.

Axtardım itən yolları,
Üstə ot bitən yolları,
Dünyanın bütün yolları
Mənim səbrimdən qısadı.

Qəm eləmə, atam oğlu,
Keçən keçib, olan olub...
Əlim boş, ürəyim dolu,
Dilim ömrümdən qısadı.

BEŞİNCİ NƏĞMƏ

Bu ot hansı otdu görən,
Kimin üstə bitdi görən,
Kim kimi unutdu görən,
Kim kimin yadında qaldı?

Bilən hanı mən biləni,
Demədim mindən birini,

Nəğmələrin ən şirini
Dilimin altında qaldı.

Ağarmaz saçım qarası,
Ölürəm, anam balası,
Alnıma yazılan yazı
Telimin altında qaldı...

ALTINCI NƏĞMƏ

İlahi, öldü bu adam,
Gözləri bağlıdır daha.
Onu nə sevmək qorxudur,
Nə ölmək qorxudur daha.

Kimi var salsın yada ki?!.
Bu gün-sabah dünyadakı
Bir yaşıl otdur, ya da ki,
Bir quru qarğıdır daha.

Ağlamağa bir kəsi yox,
Ağacı yox, kölgəsi yox,
Yeri-yurdu, ölkəsi yox,
"Allahın" oğludur daha...

YEDDİNCİ NƏĞMƏ

Səngərlərə günəş doğur,
Oyan, oyan, yatan oğul!..
Hanı tüfəng tutan oğul,
Oğulun əlləri hanı?!..

Evdə yeri göründüsə,
Niyə gəlmir gələndisə?..
Bu gəlin o gəlindisə,
Xınalı telləri hanı?!..

Kim bu yurda qəm daşıdı?!..
Bu dağ deyil, baş daşıdı,
Bu göl deyil, göz yaşıdı,
Bəs bunun gölləri hanı?!..

SƏKKİZİNCİ NƏĞMƏ

Göz yaşında çimən dünya,
Üzün-gözün təmizdimi?
Qalanların yaddaşında
Ölənlərin əzizdimi?

Bizi görən güzgülərin
İndi görür özgələri,
Nə biləsən, ən gözəli
O üzdümü, bu üzdümü?

Dərdimizi az çək, dünya,
Hər gələn gedəcək, dünya,
Qalanların gecikdi, ya
Ölənlərin tələsdimi?!..

DOQQUZUNCU NƏĞMƏ

Bir stəkan çay tök, içim,
Şirin olsun, acı olsun.

Anan mənim anam olsun,
Bacın mənim bacım olsun.

Ev tikdik, uçulan deyil,
Bir kimsə köçürən deyil,
Baxtımız açılan deyil,
Qapımızı açan olsun.

Mənsiz ömrün uzun olsun,
Baş qoymağa dizin olsun,
Ağlamağa gözün olsun,
Ağarmağa saçın olsun!..

ONUNCU NƏĞMƏ

Bulud gəldi göy başına,
Dedi, anam, döy başına,
Hər kənddən hər ev başına
Oğul getdi, qayıtmadı.

Gün əridi, gecə qaldı,
Ağaclar eləcə qaldı,
Yarpaqları əlcə qaldı,
Budaqları boy atmadı.

Yollar yedi izlərini,
Oğulların dizlərini,
Anaların gözlərini
Yollar yedi,-
doyurtmadı...

2. AĞRI

Oğlu davada ölən gün
Ziba nənə göydəydi, -
əlləri göydə, gözləri göydə.
- İlahi, - deyirdi, - özün kömək ol,
yadından çıxartma bizləri göydə.
- İlahi, - deyirdi, - yerin ucadı,
boylanıb balamı görəsən bəlkə.
- Allah olanda nə olar, oğul, - deyirdi,
- Allahı da ana doğub, - deyirdi, -
boylanıb balamı görəsən bəlkə...

Allahı ana doğmamışdı,
amma anasının səsinə
yaman oxşadı Ziba nənənin səsi,
başından aldı ağlını.
Allah boylandı-baxdı,
Bir yaşıl ağacın altında tapdı
Ziba nənənin oğlunu.
Ziba nənənin oğlu
dalıqatlı uzanmışdı,
sinəsində süngü yarası.
Gözləri açığıdı,
başı üstə yarpaqları görürdü,
buludları görürdü -
Buludlarnan doluydu
yarpaqların arası,
Yarpaqlarnan doluydu
buludların arası,
Ağrıyırdı, ağrıyırdı yarası.
- Bu necə ağrıdı, - deyirdi, - Allah,
yoxsa bu ağrının axırı yoxdu?!..

- Kaş öləydim, dincələydim, - deyirdi, -
ölümdən sonra ağrı yoxdu...

Yavaş-yavaş
yarpaqlardan aralandı buludlar,
tutdu göyün üzünü, -
buludları görmədi.
Yavaş-yavaş
bir yarpaq
ennəndi-ennəndi tutdu gözünü -
yarpaqları görmədi.
Elə bildi ölüb daha,
sevindi.
...amma yarası hələ də ağrıdırdı...

Diksindi, səksəndi: - İlahi, yoxsa
ölümdən sonra da ağrı varımış?!..
Bilirdi ki, bu ölümün
ucu-bucağı yoxdu,
Bilirdi ki, bu ölümün
qurtaracağı yoxdu,
Və deməli beləcə
yüz il, min il keçəcək,
yüz il, min il ağrıyacaq yarası.
Yazığı gəldi özünə,
ağladı için-için,
ağlaya-ağlaya öldü,
haçan öldü, heç özü də bilmədi...

...amma gözləri hələ də açığıdı,
gözləri
düz Allahın gözlərinə baxırdı.

Allah dözə bilmədi,
yayındırdı gözünü -
Ziba nənəni gördü.
Ziba nənə "oğul" deyib ağlayırdı.
Allahın
ürəyi ağrıyırdı.
Allah dedi: - Ay ana!
Ziba nənə: - Nə var, ay oğul? - dedi.
Allah dedi: - Ay ana,
özgə oğulu neynirsən,
gəl mənim anam ol, - dedi.
Ziba nənə: - Yox, - dedi, -
səni mən doğmamışam!

Utandı, sıxıldı Allah,
qaldı göyün üzündə.
Ziba nənədən gizlicə
yazıq uzatdı əlini,
Ziba nənənin oğlunun
yumdu açıq gözlərini, -
Göz yaşından
islandı barmaqları.
Sürtdü ətəyinə barmaqlarını,
barmaqları yenə yaşıydı ancaq.
Yenə sürtdü ətəyinə barmaqlarını,
ancaq barmaqları yenə yaşıydı...

3. GÖZ YAŞININ NAĞILI

Ziba nənə ağlayanda
uzanardı sifəti...

Uzandı-uzandı getdi
Ziba nənənin sifəti.
Yollara qarışdı itdi
Ziba nənənin sifəti.
Bu yolların yoxuşları
dirəndi sinəsinəcən,
Axdı gözünün yaşları
gözündən çənəsinəcən.
Çənəsindən qəlbinəcən,
Qəlbindəki səbrinəcən,
Qəbrinəcən, qəbrinəcən
axdı gözünün yaşları...

...Ziba nənə ağlayanda
uzanardı sifəti...

"Oğul" dedi addımbaşı,
Eşidənlər dəli oldu.
Böyüdü gözünün yaşı,
Gözlərindən iri oldu.

Kim dindirdi, kim kiritdi?!
Ağac olub yolda bitdi,
Nənələr nəvə böyütdü,
Böyüdü gözünün yaşı.

Böyüdü gözünün yaşı,
Yatıb-yuxlaya bilmədi.
Böyüdü gözünün yaşı,
Bir gün ağlaya bilmədi.

...bir gün ağlaya bilmədi
ağlamaq istəyəndə...

Hanı indi Ziba nənə?!..
Dərdi qalıb özbaşına.
Döndü, döndü Ziba nənə
Özü boyda göz yaşına...

4. ÖLÜM

Nə davadan balan gəldi,
Nə evinə gəlin gəldi,
Gözün aydın, Ziba nənə,
Aç qapını, ölüm gəldi!..

Üzü yox səni çağıra,
nəfəsini qısıb ölüm.
Ölümlərin ən fağırı,
yazıq ölüm, kasıb ölüm.

Nəyin var ki, nə apara, -
bircə dərdindən savayı.
Qırış-qırış sifətindən,
əyri qəddindən savayı.

Bu ölüm sənə nə desin?
"Ana" desin? "Nənə" desin?
Anasansa balan hanı?
Nənəsənsə nəvən hanı?
Nəvəsiz, balasız qarı,
Qız qarı, yalqız qarı,
Yastıqlar zay oldu
gözün yaşından,
Başını qalxız barı!

Deyəsən səksəndin ölümdən axı,
Yuxun qaçdı deyəsən.
Heç kəs ac getməyib evindən axı,
Dur, qazan as, ölüm acdı deyəsən.

Çıx qapıya, ölüm küsüb getməsin,
sürt üzünü ayağına-əlinə.
Nə yaxşı ki, bu dünyada hər kəsin
haqqı çatır haqdan gələn ölümə.

Dünya batıb oğulların qanına;
Balıq kimi ha çırpınar, çapalar,
Nə yaxşı ki, ölüm gəlib aparar
Anaları oğulların yanına.

Anaları görüb çaşar oğullar,
bir oğul da anasını tanımaz -
Anasının dərd dolusu üzünü,
üz dolusu dərdini də tanımaz.
Alnındakı bir qırışı,
saçındakı bir dəni də tanımaz.
- Bu qarı kimdi? - deyər.
Ölüm deyər:
- Anandı!
- Yox, bu mənim anam deyil,
mənim anam cavandı...

Gözlərini döyə-döyə
ölüm qalar ortada,
İndi axı
öz başına nə daş salsın bu ölüm?
Qoca-qoca qarıları qaytarıb,

Cavan-cavan anaları
hardan alsın bu ölüm?

Ölum, nə var, nə döyürsən gözünü,
Niyə belə itirmisən özünü?
Ölüm, sən ki, aydan-gündən ayırıb
ömrümüzü bizə pay-pay
bölüşdürən ölümsən.
Bu dünyada
sən hamını bir-birindən ayırıb,
O dünyada görüşdürən ölümsən.

Milyon-milyon can alsan da,
cansızsan,
Dəmirdənsən, poladdansan, nədənsən?!
Ölüm, sənin balan yoxdu - sonsuzsan,
Ölüm, sənin anan yoxdu - yetimsən.

Nə baxırsan
anaların, oğulların üzünə?
Sonsuz ölüm, yetim ölüm, buyur seç;
Anaların arasında
ana axtar özünə,
Oğulların arasından oğul seç.

Atamız ol, başımızı sığalla,
Anan sənə layla çalsın, yatasan.
"Oğul" desək - sən nə nankor oğulsan,
"Ata" desək - sən nə zalım atasan.

Çıx get, ölüm, aramızda dayanma,
Sağımıza-solumuza dolanma, -

burda sənə yiyə duran tapılmaz,
anan olan, balan olan tapılmaz.

Diri-diri oğulları
ala bildin anaların əlindən,
Amma indi
çəpər kimi qısılıb bir-birinə,
Bərk-bərk tutub
çoxdan ölən balaların əlindən,
Bir ana da oğul verməz ölümə.
...Və hər oğul beləcə
· əlindən tanıyar öz anasını...

Hər oğul öz anasının əlini
tumarlayar, sığallayar, oxşayar,
Nə baxırsan, ay Allahın ölümü?!
Sağlıqla get, ölüm, sənə yaxşı yol!..

5.YUXU

Bir tənha qarının qapısına da
Bu səhər ölümün ayağı düşdü;
Gözləri yumuldu -
çeşməyi düşdü,
Saçları açıldı -
darağı düşdü.

Gözündə yaş qalmamışdı,
gözündən yaş düşmədi.
Ağzında diş qalmamışdı,
ağzından diş düşmədi.

Gözündə yaş yoxuydusa,
kirpiyi niyə nəmdi?
Ağzında diş yoxuydusa,
ölənəcən yediyi qəm nə qəmdi?

Dərdi-qəmi gözlərindən süzülüb
yastığına-balışına çıxmışdı.
Ağladıqca gözəl canı üzülüb,
nəyi varsa göz yaşına çıxmışdı.
Qurumuşdu gözünün içinəcən,
Qurumuşdu qoluna-qıçınacan,
Ağappaq saçınacan qurumuşdu.

Çiynimizdə quş kimiydi tabutu,
qəbri qəbirlərdən balaca düşdü.
Apardıq, basdırdıq, qayıtdıq, gəldik,
gün keçdi, gecə düşdü.

...Gecə yuxumuza girdi o qarı -
elə bil ki, bir az da qarımışdı.
Yeridikcə bükülürdü dizləri,
O əlləri, ayaqları, gözləri
elə bil ki, bir az da qurumuşdu.
Gözünü ovduqca - gözündən yerə
ovula-ovula qum tökülürdü.
Əlini vurduqca daşa-divara -
ovula-ovula qum tökülürdü.
Ayağına dəyən ot quruyurdu,
Dodağına dəyən su quruyurdu,
O qarı keçdikcə kəndin içindən -
Elə bil ki, kənd özü quruyurdu.
Quruyurdu bağçaları-bağları,

Çinardan söyüdəcən quruyurdu.
Çığrışırdı acından uşaqları,
Anaların döşündəki
südəcən quruyurdu.
Qan yox, qum axırdı damarımızdan,
İynə vursan, - qum kimi
qanımız ovulub töküləcəkdi,
Diksinirdik keçdikcə yanımızdan,
Elə bil o qarı toxunan kimi
hamımız ovulub töküləcəkdik.

Üstümüzə yağış yağdı qəflətən,
Sevindik - ilahi, bu nə yağışdı?!.
O qarı da yoxa çıxdı qəflətən,
Bəlkə elə o yağışa qarışdı.
Bu kəndin hər yerinə də
indi yağış yağırdı,
O qarının evinə də
indi yağış yağırdı.

Qapısının kilidi gül açırdı.
Qapısında tabutu gül açırdı.
O tabutun üstə çıxıb
güllərin arasında
durmuşdu o qarı da -
Ətəyini açıb göyə baxırdı.
Ətəyinə
göydən yağışqarışıq
qapqara tut yağırdı.
Buluddan da yuxarıda,
bir nəhəng tut ağacının başında,
İndi oğlu dayanmışdı
yeddi-səkkiz yaşında -

Davada da ölməmişdi, sağıydı,
Bir balaca, bir dəcəl uşağıydı.
Yalın ayaqlarıyla
çırpırdı budaqları;
Tut yağırdı
o qarının ətəyinə, başına,
Tutun qapqara rəngi
çıxırdı ağ saçına,
Tutun qırmızısından
rəng alırdı o qansız dodaqları.
O qarı yavaş-yavaş
gör kimə çevrilirdi,
Bir cavanca, qarasaç
gəlinə çevrilirdi.
O gəlin də gülə-gülə
ətəyini açıb göyə baxırdı;
Tut yağırdı göydən yerə.
GÜLLƏ kimi yağırdı!..

SONUNCU NƏĞMƏ

Bir dumanlı yuxu gördüm,
Yuxumdan düşdü bu duman.
Bir ah çəkdim ayılanda,
Ahımdan düşdü bu duman.

Tutdu yolumu-izimi,
Uddu neçə əzizimi.
Bəlkə də, ağlar gözümün
Ağından düşdü bu duman.

Nə o dağın adına yaz,
Nə bu dağın adına yaz,
Ürəyimin çalın-çarpaz
Dağından düşdü bu duman...

HEKAYƏ

Bağban Həsən bir gülməli adamdı,
Bu dünyada sevdiyi söz "atam"dı.
Daşa da "atam" deyərdi,
ağaca da,
adama da,
Mənə də "atam" deyərdi,
atama da.
Söyəndə də, döyəndə də
"atam" deyərdi.
...anadangəlmə
atadan yetim idi bağban Həsən...

***

Bağban Həsən evlənmədi, ata olmadı.
Totuq əllər
toxunmadı yaxasına.
Yuxusunda
çılpaq-çılpaq xanımları
görməyi arzulardı,
Çılpaq-çılpaq ağaclar
girərdi yuxusuna.
...bir gün yuxusuna bir ağac girdi;
üstü meyvə dolu armud ağacı -
bircə yarpağı da yoxuydu ancaq.
Armudlar yupyumru xanımlardılar,

Budaqlarda
bardaş qurub əyləşmişdilər,
Hamısı da dəymişdilər, yetişmişdilər,
Hansına əlini toxundurdusa
o saat qırılıb yerə düşdülər.
...səhərəcən
bir armud da qalmamışdı budaqda,
Səhərəcən təkcə yatdı yataqda...

***

Evlənsə
qız tapılardı
nə qədər desən,
Görünür, evlənmək yoxdu baxtında.
İllər ötdü... və lap qoca vaxtında
bir qız sevdi bağban Həsən.
Qız şəhər qızıydı, müəlliməydi,
Ananın bir dənəsiydi,
gəlmişdi kəndə.
Sonra anası da dözmədi, gəldi,
Və bir ev verdilər
ana-balaya,
Yazıq bağban Həsən düşdü bəlaya;
sığal çəkib üst-başına,
gündə yüz yol dolandı
o evin başına.
Hamı bir yerə yozdu
bu get-gəlin mənasını,
Yığışıb aldılar bağban Həsənə
qızın dul anasını...

***

Və o gündən gecələr
yatağını doldurdu
qadın nəfəsi, qadın əti.
Və o gündən gecələr
bağban Həsən yuxu görmədi.
Bir gün, bir ay, bir il
yuxu görmədi bağban Həsən.
Pis yaşamırdı deyəsən,
Bığaltı qımışırdı
soruşanda: - Necəsən?...
Eləcə
ölənəcən yaşardı bəlkə də,
Günlərin bir gecəsi
armud ağacı
girməsəydi yuxusuna;
üstü yarpaq dolu armud ağacı, -
bircə meyvəsi də yoxuydu ancaq.
Ha baxdı bağban Həsən, ha baxdı;
ən hündür budaqda,
gözdən uzaqda
bir armud vardı.
Əlini uzatsa əli çatmazdı.
O budağa çıxmağa
hünəri çatmazdı bağban Həsənin.
Ha baxdı bağban Həsən, ha baxdı,
Çağırdı: - Hardasan, a bəxtim?!.
Və birdən hardansa
qapqara bir quş
Girdi yuxusuna bağban Həsənin,
başladı armudu dimdikləməyə.

Bir daş atdı bağban Həsən,
quşa dəymədi.
Birini də atdı, yenə dəymədi.
Atdı birini də...
Armuda dəydi daş,
qırıldı armud,
çığırdı armud,
Çığıra-çığıra düşdü budaqdan.
Ha baxdı bağban Həsən, ha baxdı;
armud nə gəzirdi?!..
Bir qız üzüquylu düşmüşdü yerə,
qan axırdı saçlarının arasından.
...qara quş uçub getdi
bağban Həsənin yuxusundan...

***

Səhər ölüncə döydü
arvadını bağban Həsən.
Camaat yığıldı səsə,
qız da gəldi,
Hönkür-hönkür ağladı bağban Həsən
qızı görüncə.
Qız anasını da apardı, getdi.
...axşam ana-bala kənddən köçdülər...

***

Və o gündən gecələr
bir quru, qupquru armud ağacı
rahatlıq vermədi bağban Həsənə.
Girdi yuxusuna
gözünü yuman kimi.
Bir gün belə...

Bir ay belə...
Bir il belə...
Və günlərin bir gecəsi
bağban Həsənin evindən
səhərəcən balta səsi yayıldı, -
yayıldı çölə-eşiyə.
Səhər gün işığı düşdü
pəncərədən içəri,
düşdü yorğan-döşəyə.
Bağban Həsən yoxuydu,
bir balta varıydı yorğan-döşəkdə,
didim-didim didilmişdi tiyəsi...

... o gündən bağban Həsəni
"gördüm" deyən olmadı...

SEVGİ

Həlimənin saçları
dağılmışdı otların içinə,
Günəşin şəfəqləri
yavaş-yavaş dolaşdı
Həlimənin saçına.
Günəş qalxdı yavaş-yavaş,
günəş bir boy ucaldı, -
Və Həlimə yuxuda
duydu saçlarının dartıldığını.
Həmidin qolları
sürüşdü Həlimənin boynundan,
sürüşdü sinəsinə,
sürüşdü ayaqlarına.
Həmidin qolları
sürüşüb torpağa düşəndə
Həmid diksindi, oyandı yuxudan.
Və Həlimənin ayaqları
torpaqdan üzüləndə
Həlimənin qıçlarına dolaşdı
Həmidin qolları.
Günəş qalxdı yavaş-yavaş,
günəş bir boy ucaldı, -
Həmidin də ayaqları
üzüldü torpaqdan...

Sonra aşağıda qaldı çəmən də, -
Və kəndin üstündən keçib gedəndə,
Həlimənin səsinə -
Kişilər əllərində dəryaz
çıxdılar damların üstünə.

...keçdilər Cəbrayılın
hündür damının yanından.
Cəbrayıl gəlib damın
qırağında dayandı.
Əlindəki dəryazı
ha uzatdı irəli,
Həlimənin saçlarına dolaşan
şəfəqlərə çatmadı.
O dəryazın tiyəsi
bir çəngə tük kəsdi
Həlimənin saçından
Və Cəbrayıl
saxlaya bil-mədi özünü.
Başı üstə yıxıldı damdan yerə...

...keçdilər Mikayılın
yastı damının üstündən.
Mikayıl əlindəki dəryazı
ha qaldırdı yuxarı,
Həlimənin saçlarına dolaşan
şəfəqlərə çatmadı.
Həlimənin ayağını qanatdı
o dəryazın tiyəsi.
Həmid öpdü, öpdü
Həlimənin yarasından

Və Həmidin dişlərinin arasından
ürəyinə süzüldü Həlimənin qanı...

Günəş qalxdı yavaş-yavaş,
günəş bir boy ucaldı.
Aşağıda qaldı kəndlər,
Dağlar qaldı aşağıda,
Aşağıda qaldı ölkələr də.
Və günəş
günorta yerinə dikələndə
Həliməylə Həmid
görünürdü dünyanın hər tərəfindən.

...Günəş endi yavaş-yavaş,
günəş bir boy alçaldı.
Həmid duydu
qollarının gücdən düşdüyünü,
Həlimənin qıçlarından sürüşdüyünü.
Və Həmid ömründə birinci kərə
sevinmədi
Həlimənin dərisinin hamarlığına.

Günəş endi yavaş-yavaş,
günəş bir boy alçaldı.
Bir quş qanad çaldı,
qondu Həmidin çiyninə.
Birdən üçqat ağırlaşdı
Həmidin bədəni,
Və Həlimə elə bildi
ayaqları indi
qopacaq dibindən.

Günəş endi yavaş-yavaş,
günəş bir boy alçaldı.
Quş qanad çaldı, uçdu,
axşamın toranlığı uddu quşu.
Yamyaşıl otların üstə sərildi
Həliməylə Həmidin ayaqları,
sonra kürəkləri.
Yavaş-yavaş
Həlimənin saçlarından açıldı
günəşin şəfəqləri
Və Həmidin
sol qolunun üstə düşdü
Həlimənin başı...

DOĞULMA

Saçları yamyaş,
bədəni yamyaş, -
çöldə veyillənirdi Həmid
yağış içində.
Evdə qan-tər içindəydi Həlimə, -
saçları yamyaş,
bədəni yamyaş,
gözləri yaş içində...

Çöldə bir-birini ovuşdururdu
Həmidin barmaqları.
Addımı-addıma calaşdırırdı
Həmidin ayaqları.
Barmaqlarından, ayaqlarından
Həmidin xəbəri yoxuydu ancaq,
Həmid Həlimənin yanında idi.

Həlimənin yanındakı Həmidin
bir gözü Həlimədə.
Bir gözü pəncərədən zillənmişdi
küçədəki Həmidə,
Küçədəki Həmiddən də o yana,
yağışdan da o yana
zillənmişdi bir gözü, -
bir çəməni görürdü,

O çəməndə bir-birinə sarılan
Həmid ilə Həliməni görürdü,
Odlu-odlu, dadlı-dadlı
pıçıltılar, ufultular
gəlirdi qulağına...

...Ufuldadı, inildədi
yataqdakı Həlimə.
Otaqdakı Həmid hirsləndi birdən,
çöldəki Həmidi söymək istədi.
Salıb təpiyinin altına indi
çöldəki Həmidi döymək istədi.
Çəməndəki o ləzzətin acığını
çıxartmaq istədi onun canından.
...çəməndəki o ləzzətin ağrısını
tək-tənha çəkirdi Həlimə indi...

Ağrıdan böyüdü, irildi
Həliməmin gözləri.
Böyüdü, daşdı otaqdan,
böyüdü, dünyadan daşdı
gözləri Həliməmin.
Özgə bir dünyaya düşdü Həlimə,
çığırmaq istədi,
səsi gəlmədi.
...çığıra-çığıra
körpə bir Həlimə gəldi dünyaya...

Uzaq, özgə bir dünyada
uzanmışdı Həlimə,
Bu dünyada, ayağının ucunda
körpə bir Həlimə çabalayırdı...

Uzaq, özgə bir dünyadan
Həlimə gülümsədi
çəməndəki Həmidə,
bayırdakı Həmidə,
otaqdakı Həmidə.
Otaqdakı Həmid qopdu yerindən,
sevinə-sevinə çölə yüyürdü.
Çöldə, yağışda islanan
Həmidi basdı bağrına;
- Atasan, - dedi, - atasan!..
Yağışda islanan Həmid
Həlimənin yanından
qaçıb gələn Həmidin
köksünə qoydu başını,
axıtdı gözünün yaşını...

SÜD DİŞİNİN AĞRISI
(poema)

Füzuliyə, bir də, balam Rövşənə

Sentyabrın birində, məktəbdə dərslər başlayanda belə məlum oldu ki, dördüncü sinfin bütün uşaqları olub-qalan süd dişlərini də bu yay dişiyib qurtarıblar. O boyda sinifdə tək bircə nəfərin ağzında tək bircə dənə süd dişi qalmışdı, o da Səməd idi. Səməd ağzını açıb salam verən kimi uşaqlar o dişi gördülər və Səmədə güldülər.

Sonra bir qalın sapın bir ucunu Səmədin dişinə bağladılar, bir ucunu qapıya.

O yay kəndə şəhərdən təzə müəllimə gəlmişdi, bir cavan qızıdı, adı Çimnaz. Birinci dərs elə həmin o Çimnaz müəllimənin dərsiydi və deməli, qapını açıb Səmədin dişini çıxaran da Çimnaz müəllimə olmalıydı.

Doğrudu, Səməd qorxaq deyildi, amma qapının dalında Çimnaz müəllimənin dikdabanları taqqıldayanda Səmədin ürəyi yerindən qopdu, qapı dartılıb açılanda Səməd özü də yerindən qopdu, güllə kimi düz Çimnaz müəllimənin qucağına atıldı. Səmədin boyu Çimnaz müəllimənin sinəsinə güclə çatırdı və Çimnaz müəllimənin ürəyi Səmədin lap qulağının dibində döyünürdü.

Səmədin dişinə bağlanan o sap da qırılmışdı, bir ucu qapıdan sallanırdı. Sap qırılmışdı, amma o süd dişi hələ də Səmədin ağzındaydı.

Sonra Səməd keçib yerində otardu; o gün Çimnaz müəllimə dərsdə nə danışdı, nə dedi, Səməd eşitmədi - qulağında təkcə Çimnaz müəllimənin ürəyinin döyüntüsü səslənirdi. O axşam Səməd yorğan-döşəyə girəndə o ürəyin döyüntüsü hələ də qulağından getməmişdi.

O biri otaqda işıq yanırdı, atası qoşalülə tüfəngiynən əlləşirdi, deyəsən, səhər yenə ova çıxacaqdı. Divardakı qara çərçivəli şəkildən anası sevə-sevə atasına baxırdı.

Anası Səməd doğulanda ölmüşdü, Səməd gözünü açandan anasını həmişə elə o qara çərçivənin arasından, o ölüm pəncərəsindən sevə-sevə baxan görmüşdü.

Anası atasını yaman çox istəyirmiş, bu kənddə o cürə sevgi görünməmişdi, deyirlər. Bəlkə, elə Səməd doğulanda da anası o sevginin ucbatından ölmüşdü, o sevgini heç doqquz ay ürəyinin altında bəslədiyi öz doğmaca balasıynan da bölüşdürmək istəməmişdi.

İndiyəcən Səmədə həmişə elə gəlirdi ki, anasının ürəyinin döyüntüsü yadındadı, ancaq indi nə illah eləyirdisə o döyüntü-nü yadına sala bilmirdi; indi Səmədin qulağında səslənən təkcə Çimnaz müəllimənin ürəyinin döyüntüsüydü.

Və bu dəqiqə Səmədin öz ürəyinin başında, elə bil, nəsə yavaş-yavaş tumurcuqlanırdı, yetişirdi, şirinləşirdi. Səməd bunu bütün canıynan-qanıynan hiss eləyirdi, amma bunun nə olduğunu heç cürə başa düşə bilmirdi və canına dolan o şirinlikdən həm ləzzət alırdı, sevinirdi, həm də bir balaca qorxurdu.

Hələ meyvə nə olduğunu bilməyən, ömründə birinci kərə bar gətirən körpə ağac da öz canında tumurcuqlanan birinci meyvədən yəqin beləcə həm ləzzət alır, sevinir, həm də bir balaca qorxur.

...Səmədin ürəyinin başında tumurcuqlanan o meyvənin adı SEVGİYDİ...

Bu necə sevgiydi, gəldi başına,
Allahdan qorxmadı, mənim balam,
Baxmadı uşaq yaşına,
Ağzındakı
süd dişinə baxmadı, mənim balam -
bu necə sevgiydi, gəldi başına?!

Bu qoca dünyada bu az yaşınla,
Əzdin çox şeyləri bu süd dişinlə,
Daddın bu dünyanın çox acısından,
Keçdin zökəmindən, qızılcasından,
Sevgisində
ilişdin bu dünyanın.

Zalım sevgi bir gör sənə neylədi,
belə zalım əcəl yoxdu, dərd yoxdu.
Qaralır qolunda peyvənd yerləri,
mənim balam, sevgidən peyvənd yoxdu.

Bu sevgidi, mənim balam,
ömürlərdən uzun sevgi.
Bir əliylə
beşikləri yırğalayan,
Bir əliylə
qəbirləri qazan sevgi.

Bu sevgidi, mənim balam, -
bir dəlisov kəhər kimi
dalımızca çapan sevgi.
Harda olsaq, əcəl kimi
gəlib bizi tapan sevgi.

Bu sevgidi, mənim balam,
min ildi ki - həmən sevgi.
Gözündən yaş damcılayan,
əlindən qan daman sevgi...

...Bəs sən kimsən, mənim balam?
O çapıqlı üzün tanış,
O yamaqlı dizin tanış,
Çatılanda - qaşın tanış,
Ağlayanda - gözün tanış.
Uşaqların, körpələrin
ən fağırı, ən mağmını.
Hamıdan ləng tərpənəni,
hamıdan bərk yıxılanı.

Deyəsən, ləngidin yenə,
sevgi səni haxladı.
Yollarını dörd tərəfdən bağladı.
İndən belə bu sevgidi
suyun da, çörəyin də.
Sünbül kimi ürəyində
bu sevgi dən bağladı.

İynə boyda ömrümüzlə
dünyadan keçə-keçə,
Mənim balam, min illərdi
yaşayırıq beləcə.
Min illərdi
ürəyimiz damar-damar
Sevgiylə saplanıb bu yer üzündə.
Tozundan ulduzunacan,
Oğlanından qızınacan

Hər şey hesablanıb bu yer üzündə.
Bu dünyanın sevgisi də
ölçülüb, mənim balam.
Sayımıza bölünüb,
boyumuza biçilib, mənim balam.

Ancaq daha dəbdən düşən don kimi
Nə çoxdu dünyada sevgiyə gülüb
sifət turşudanlar, dodaq büzənlər.
Nə çoxdu dünyada qol-qola girib
sevgisiz gəzənlər, çılpaq gəzənlər.
Sevgisiz öpüşlər çılpaq,
Qızların dodaqları
sovulur yarpaq-yarpaq -
Nə çoxdu ağacı kökündən qırıb
üstündə bir yaşıl yarpaq gəzənlər.

Qırılan meşələr kimi,
Quruyan dənizlər kimi
sevgi də tükənir bu yer üzündə.
Dünyanı əlibоş dolanır sevgi,
O yana - bu yana boylanır sevgi,
Sevənləri gəzir gözü - tapammır,
Oğlanı tapanda
qızı tapammır -
Sevənlər təklənir bu yer üzündə.

Mənim balam, sən də təksən,
Təksən, yer üzündə təksən;
Ay kimi, gün kimi təksən,
Torpaqda dən kimi təksən,
Çöldə külək kimi təksən,

Canda ürək kimi təksən, -
Sən də təksən, mənim balam,
bu göyün altında təksən.
Dünyada sevgi adlanan
bu yükün altında təksən.

Dodaqların nəsə deyir, pıçıldayır,
Gözlərindən yaş tökülür, mənim balam.
Sümüklərin xırçıldayır, xırçıldayır,
Belin bükülür, bükülür, mənim balam.

Tanrı sənə necə qıyır -
çaşıb bu göyün yiyəsi.
Bu yük sənin yükün deyil,
hanı bu yükün yiyəsi?!

Çırmalasın biləyini,
girsin bu yükün altına.
Kürəyini, ürəyini
versin bu yükün altına.

...Bəlkə elə, mənim balam,
boş yerə çığıran mənəm.
Özüm burda dura-dura
özgəni çağıran mənəm.
Bəlkə bu göyün altında
Mənəm günaha batan da,
Sən girən yükün altından
çiynini qaçıran mənəm.

Nə çoxmuş dünyanın yükü;
sevgisi yük, nifrəti yük.

Görüşəndə - söhbəti yük,
Ayrılanda - həsrəti yük.

Bu dünya bir yük ağacı,
hər yükün kökü insanmış.
İnsanın yükü dünyaymış,
dünyanın yükü insanmış.

Alnımıza yazılanmış
çiynimizə düşən yüklər,
Mənim balam, bu yazıdan
qaçmaq müşkülmüş, sən demə.
Yük altından öz çiynini
qaçıranda böyüklər,
Balaların çiyninə
yük düşürmüş, sən demə.
Bilməmişəm, mənim balam, bağışla,
Çiynimdəki bu qabara bağışla!..

"BAĞIŞLA" ...Sözə bax, Allah! Hamı bir-birinə "bağışla" deyir və heç kəs heç kəsi bağışlamır.

Ancaq ayağımıza dəyən daş bizə "bağışla" demədi.

Daşla vurduğumuz quşa biz "bağışla" demədik.

Beləcə yaşayırıq; daşlar, quşlar, adamlar. Bizi ağrıdanlar, biz ağrıdanlar.

Quşlarnan uşaqlar bir az bir-birinə oxşayır. Uşaqlar da yuxuda uça bilir. Yuxuda uçan uşaq boy atır, deyirlər.

Yuxu ələ gələn deyil, yuxunun canı yoxdu. Bəlkə elə hər quş cana gəlib qanadlanan dirigözlü bir yuxudu - bir uşağın yuxusu. Bəs onda, uşaqların quşlara atdığı o daşlar nədi, ayaqlarından budaqlara bağladığı o quşlar nədi?

Mənim balam, görürəm, sən də o uşaqların arasındasan.

Bir ağacın başında dövrə vurub durmusuz. Budaqlardan sərçələr sizə baxır - ayaqlarının sapından xəbərsiz yazıq sərçələr. Uşaqlar qəfil çığrışır, sərçələr hürküşür-qalxır.

...Görən, sən də çığırdınmı, mənim balam?!.

Bu dünyada uşaqlara aldanan
quşlardan da yazıq nə var, ilahi?
Ayağından budaqlara bağlanan
quşlar necə qanadlanar, ila-hi?!

Yazıq quşlar ha çırpınar, çırpınar,
Qanadları
budaqlara çırpılar.
Göydən yerə ələnən quş tükündən
uşaqların saçlarına dən düşər.
Ağacları qoparammaz kökündən,
yazıq quşlar yorulub göydən düşər.

O balaca, o körpə cəlladların
ayağı altında, əzab içində
Ölən quşlar bir damardan ası-lı
ürək kimi titrəyər sap ucunda.

Quşlar deyil, bizik ölən bəlkə də,
Bilən hanı - ölü kimdi, diri kim?
Orda duran
əliqanlı uşaq mənəm bəlkə də,
Orda ölən o quş - mənim ürəyim.

Yarpaq yenər
o quşların açıq qalan gözünə,

Didim-didim ayaqların
qanlı sapı açılmaz.
İndən belə o quşların üzünə
Göy üzü bir bağlı qapı -
açılmaz.

Sərçəsini seçməyək bülbülündən,
O quş donlu ürəklərə ağlayaq.
Nə zamansa şairlərin əlində
Nəğmə yazan ləkələrə ağlayaq.

O quşlar da bir az bizə ağlasın,
Bu ürəksiz ömrümüzə ağlasın.
Bəlkə bizdən xəbərsizdi o quşlar,
Yaxşımızdan, pisimizdən xəbərsiz.
Bu ağaran saçımızdan xəbərsiz,
Bu qırışan üzümüzdən xəbərsiz.

Üstümüz-də ləkə qalıb
o quşların qanından.
Yüz cürə don dəyişmişik,
yenə o qan getməyib.
O sapların yeri hələ
sızıldayır budaqların canında,
O quşların səsi hələ
ağacların qulağından getməyib.

Bəlkə elə o quşlar son ayaqda
Ölə-ölə bizi söyüb, qarğıyıb.
Bəlkə elə biz o sapla o vaxtdan
O quşların ayağına bağlıyıq.
Bəlkə elə o dünyadan, yer altdan

Hər səhər o sapın ucundan çəkib
oyadar, oyadar bizi o quşlar.
O sapdan asılı oyuncaq təki
oynadar, oynadar bizi o quşlar.

Alnımızın qırışından,
Bağrımızın başından
biz o sapı açammarıq ölüncə.
Bu dünyanın torpağından-daşından,
Arvadların nazından, qarğışından
qopub-qopub uçammarıq ölüncə.
Ağlayarıq - bizə gülər o quşlar,
Gizlənərik - yenə görər o quşlar.
Gözümüzü yumarıq ki,
o quşları görməyək, -
Yuxumuza gəlib girər o quşlar.
O quşların ayağına yıxılıb
Yalvararıq; yaxamızdan əl çəkin.
Səhər-axşam dincliyimiz yox olub,
Barı gecə yuxumuzdan əl çəkin!..

...Yuxumuzda ölü quşlar dirilər,
Qanad çalıb silkələyər göyləri,
Ayaqların qanlı sapı gərilər,
Xırçıldayar ağacların kökləri.

Quşlar dartar ağacları dalınca,
Lap çinarı, lap palıdı qaldırar.
Bu torpaqdan
bərk-bərk tutar ağaclar,
Quşlar dartar, torpağı da qaldırar.

Quşlar dartar, qalxar evlər-eşiklər,
Bir-birinə dəyər itlər-pişiklər.
Arvadlar da, uşaqlar da çığrışar,
Qorxaqlar da, qoçaqlar da çığrışar.

Çığrışarıq:
- Qurtar bizi, ilahi!
Quşlar hara dartar bizi, ilahi?!
Bəlkə quşlar darta-darta aparıb
Boşluqlara atar bizi, ilahi!..

Daş götürüb daşlayarıq quşları,
Bircə-bircə tuşlayarıq quşları.
Uçan quşlar göy üzündən tökülər,
daşlayarıq lap bircə quş qalınca.
O bircə quş yenə bizə güc gələr,
yenə dartar dünyamızı dalınca.

Doğrudanmı bircə quşdu, ilahi,
bu dünyanı
şəhər-şəhər, ölkə-ölkə qaldıran?!
Bu dünyada ən sonuncu şairin
ürəyidi bizi bəlkə qaldıran.

Biz o quşu, Allah, necə daşlarıq!
Arvad-uşaq, cavan-qoca daşlarıq,
Bu dünyada ən sonuncu şairin
ürəyini daşladıqca daşlarıq.

O quşun da axırına çıxarıq, -
kimin daşı dəyər görən o quşa?!

Gözümüzü bərəldərik-baxarıq
göy üzündən qopub gələn o quşa.

Göy üzünün uzanar hər qarışı,
bu nə işdi, a göylərin ağası?
Görən niyə dünyamızla o quşun
heç azalmır, heç azalmır arası?

Əl at, bu dünyanın dağın-düzün tut,
dağın-düzün axı nədi günahı?
Bu dünyadan özün yapış, özün tut,
yıxılırıq, yıxılırıq, ilahi!

Bəlkə bir də görəmmədik o quşu,
Bəlkə özgə dünyalarla toqquşub
parça-parça dağılacaq bu dünya.
Göy üzündə o quş qərib düşəcək,
O quş görən hara gedib düşəcək,
görən hara yıxılacaq bu dünya?!
Qurtar bizi bu qorxudan, ilahi,
Oyat bizi bu yuxudan, ilahi!..

...O yuxudan dəli kimi oyanıb
gözümüzü açanda,
Qorxa-qorxa aralayıb yorğanı
quş ölüsü axtararıq
yerimizin içində...

...Ölü quşlar yerdə böyür-böyürə düşüb qalmışdı.
Uşaqlardan biri:
- Tez olun əkilin, - dedi, - Çimnaz müəllimə gəlir!..
Doğrudan da, yolun o başından Çimnaz müəllimə gəlir-

di, özü də düz onlara sarı gəlirdi. Deyəsən, o quşların başına açılan oyunu görmüşdü.

Uşaqlar yerdəki ölü sərçələri də qamarlayıb tez aradan çıxdılar. O ağacın altında təkcə Səməd qaldı, bir də bir ölü sərçə.

Çimnaz müəllimə gəldi, əyilib o sərçəni yerdən götürdü və Səmədə sarı çevrilib:

- Sabah ya atan, ya anan məktəbə gəlsin! - dedi.

Səməd dinmədi.

- Eşitmədin nə dedim?!

Səməd yenə dinmədi.

Onda Çimnaz müəllimə Səmədin qolundan tutdu:

- Harda olursuz? - dedi.

Səməd başıynan göstərdi.

Çimnaz müəllimə Səmədin qolundan dartdı:

- Gedək! - dedi.

Və Səməd kirimişcə Çimnaz müəllimənin böyrünə düşdü.

Getdilər, çatdılar, Səməd qapını açdı, girdilər içəri.

Səmədin atası evdə yoxudu.

Çimnaz müəllimə əlindəki ölü sərçənin başını tumarladı:

- Heç nə olmaz, gözləyərəm! - dedi.

Elə dedi ki, elə bil Səmədin atası gəlib bu sərçəni diriltdəcəkdi.

Sonra Çimnaz müəllimənin gözü divardakı şəklə sataşdı:

- Anandı? - dedi.

Səməd başını tərpətdi.

- Anan da evdə yoxdu?

Səməd başını buladı.

Çimnaz müəllimə o şəklə bir də baxdı:

- Nə gözəl anan var, - dedi. - Doğrudan belə gözəldi, ya şəkildə gözəl çıxıb?

Və Səməd axır ki, dilləndi:

- Bilmirəm, - dedi, - görməmişəm!

Və Çimnaz müəllimə o şəklin qara çərçivəsini deyəsən elə indi gördü, diksinib sərçəni əlindən saldı.

Səməd tez əyilib o sərçəni yerdən götürdü. Elə o dəqiqə də qapı açıldı, atası içəri girdi; çiynində tüfəng vardı, əlində də ovladığı bir cüt qırqovul.

Səməd atasının böyründən sivişib qapıdan çıxdı.

Çimnaz müəllimə Səmədin atasını görüb özünü itirmişdi.

Çimnaz müəllimə bu cavan ömründə indiyəcən heç bir kişidən qorxmamışdı, ancaq indi hiss eləyirdi ki, bu kişidən qorxur, ən qəribəsi də budu ki, bu qorxu ona ləzzət verirdi.

Çimnaz müəllimə birdən-birə bu kişinin əlindəki o bir cüt qırqovulnan, lap elə bu kişinin ovladığı-ovlamadığı bütün qırqovullarnan, kəkliklərnən, əliklərnən, ceyranlarnan, lap belə dovşanlarnan öz doğmalığını, yaxınlığını hiss elədi və o bir cüt qırqovulu göstərib dili topuq çala-çala:

- Deyəsən axı ovçusuz? - dedi.

Səmədin atası Çimnaz müəlliməni ayaqdan başacan süzüb:

- Hə, - dedi, - OVÇUYAM!..

Bir ov meydanıdı bu kənd, bu şəhər,
tüfəngsiz-gülləsiz bu necə ovdu?!
Bir azca ovçudu bütün kişilər,
qadınlar hamısı bir azca ovdu.

Bir oğrun baxışın gedər badına,
qadınlar ovlanar, qızlar ovlanar.
Uzun kirpikləri çatmaz dadına,
ala gözlər, qara gözlər ovlanar.

Nə yaxşı, qapımı açıb gəlmisən,
sən mənim ovumsan -

tanıdım səni.
Bəlkə bəxt quşusan, uçub gəlmisən,
bəs hanı çiynində qanadın sənin?

Divarlar gül açar -
əlin toxunsa,
Çəkilib tanrının əli bu evdən.
Bir az tütün iyi, barıt qoxusu,
Bir az da qan iyi gəlir bu evdən.

Nə yaman zillənib gözün divara -
o şəklə baxdıqca yaşarır gözün.
Çevirək o şəkli üzü divara,
bir ölən sevginin ruhu küsməsin.

Bəlkə bir yuxuydu o ölən qadın,
yumsam gözlərimi - qayıda bəlkə.
Sevgi Allahıydı o ölən qadın,
onsuz ALLAHSIZAM dünyada bəlkə.

Ölənə nə var ki, yazıq - qalandı -
Ölən öldü, qalan indi neyləsin?
Deyirlər: Allahlar ölmür...
Yalandı!..
Allah ölən yerdə bəndə neyləsin?!..

Yarızor, yarıxoş gedir ölənlər,
Kim deyir, əliboş gedir ölənlər;
Əli dəydiyindən aparır əli,
Gözü gördüyündən aparır gözü.
Qəbirlər artdıqca dünya daralır,
Ölənlər talayıb aparır bizi.

Bir azca aparır hər ölən adam,
Hər qalan adamın diriliyindən.
Çörəyin dadından,
suyun dadından,
Çiçəyin iyindən, gülün iyindən.

Dirilər hamısı bir az yarıcan;
bir quru kölgəyik,
bir boş qaraltı.
İlahi, çəkəcək bəlkə haçansa
torpağın üstünü
torpağın altı.

Bilirəm, ölənlər dirilmir -
ancaq
Mənim o dünyayla bir alverim var;
Bəlkə də ölümü ölümlə almaq,
Ölümü ölümlə dəyişmək olar.

Sən də, qəşəng xanım, məni bağışla,
səni qorxutmasın əlimdəki qan.
Mənim ovladığım bütün bu quşlar
o ölən qadına qurbandı, qurban.
Yüz quşun, min quşun ölümü, bəlkə,
onun ölümünə tən gələ bildi.
Axırda günlərin bir günü, bəlkə,
onu o dünyadan mən ala bildim.

...Yoxsa səni elə tanrı göndərib,
Yoxsa o dünyadan gələn mələksən?
O qadın öləndən ölüyəm, ölü -
Bəlkə də, sən məni dirildəcəksən.

Saçların nə yaman yumş-aqdı, yumşaq,
saçına dəydikcə -
əlim dirilir.
Mən elə bilirdim ölmüşəm, Allah,
yoxsa, canımdakı ölüm dirilir?!

Dirilir sinəmdə ürək, ilahi,
Diriyəm!
Diriyəm!
Diriyəm yenə!
Dirilər yaşasın gərək, ilahi...
İlahi, min rəhmət ölənlərinə...

...Səməd yalın əllərivnən həyətdə torpağı qazıb o ölü sərçəni basdırmaq istəyirdi.
Torpaq bərk idi, Səmədin barmaqlarını ağrıdırdı...

Dindirərik,
susar min-min diliylə,
Dünyanın daş səbri kimi səbir yox.
Qəbir çoxdu,
bir uşağın əliylə
Qazılan quş qəbri kimi qəbir yox.

Bircə ovuc qara torpaq
bəsidi,
Quşlar bizdən göz yaşı da istəməz.
Bircə qarış qəbir qazsaq
bəsidi,
Bircə barmaq başdaşı da istəməz.

Nə oxşarmış quşların,
uşaqların ölümü -
Hərəsindən
dünyada bir şey qalar;
Uşaqların doyunca
sürmədiyi bir ömür,
O quşların doyunca
uçmadığı göy qalar.

Atam oğlu, səbəb budu bəlkə də,
uşaqların
tabutu daş kimidi.
Bəlkə elə o tabuta yüklənən
uşaqların
yaşanmamış ömrüdü.

Nə yaxşı ki, tabutu yox quşların,
o tabutun altda necə dözərdik?
Bütün göylər o tabuta yüklənib
bəlkə elə çiynimizi əzərdi.
Bəlkə çatıb dadımıza bu uşaq,
Ölən quşa qəbir qazan bu uşaq
o tabutdan çiynimizi qurtarıb.
Başımızın üstdə duran bu göydən,
Bu günəşdən, bu ulduzdan, bu aydan,
bu buluddan çiynimizi qurtarıb.

Nə yaxşı ki, yaşayırıq beləcə,
hər günahı yuyub pozan tapılır.
Nə yaxşı ki, bu dünyada balaca
sərçəyə də qəbir qazan tapılır.

...Bəlkə mənim qəbrimi də qazan var,
gündüz qazır,
gecə qazır
qəbrimi.
Dimdikləyə-dimdikləyə torpağı,
bir balaca sərçə qazır qəbrimi.

Axı, hələ mən nə ömür sürmüşəm,
ölüm yəqin hələ məndən gen gəzir.
O sərçəni bəlkə yüz yol görmüşəm,
demişəm ki,
yazıq sərçə dən gəzir.

O sərçənin yemi bəlkə mənəm, mən,
O sərçənin dimdiyində dənəm mən,
dənləyir, dənləyir məni o sərçə.
Günlərimi, illərimi dənləyir,
Qara-qara tellərimi dənləyir,
dənləyir, dənləyir məni o sərçə.
O sərçənin dimdiyindən yayınıb
gizlənməyə heç yanda yer tapmıram.
O dimdiyin qabağında dayanıb
tablamağa canımda hey tapmıram.

Dimdikləyir, dimdikləyir o sərçə,
bu canımdan
neçə canlar ayrılır.
Məndən qopub
sütül-sütül, körpəcə
təzə dənlər ayrılır.

Dimdikləyir, dimdikləyir o sərçə,
ağrı qopur canımdan.
Canımdakı ağrılardan cücərib
qızım qopur,
oğlum qopur canımdan.

Atam oğlu, bəs mən necə, mən necə,
bəs mən kiməm,
bəs mən hardan qopmuşam?!
Bəlkə elə
atamı da dimdikləyib o sərçə,
Mən atamın canındakı
ağrılardan qopmuşam.

Bəlkə elə nə doğma var, nə yad var,
bu dünyada
hamımız bir bədənik.
Bəlkə elə biz adamlar, adamlar,
nəsil-nəsil dimdiklənən bir dənik.
Nə olsun ki,
ovuc-ovuc dən səpilib hər yerə,
Nə olsun ki,
başdan-başa
həyət-baca sərçədi.
Bəlkə elə bircə dəndi
bu dünyanın əvvəli,
Bəlkə "Allah" deyilən şey
elə bircə sərçədi.

Bəlkə elə
min illərdi beləcə

o sərçənin dimdiyindən
qopub-qopub gəlirik.
Min illərdi beləcə
dimdiklənən bircə dəndən
qopub-qopub gəlirik.
Ağrılardan, acılardan
keçib-keçib gəlirik.
Gündüzlərdən, gecələrdən
keçib-keçib gəlirik.

Qabaqda da, hələ bu cür
min-min ağrı-acı var,
min-min gündüz-gecə var.
Bir ölümsüz DƏN var bu yer üzündə,
bir ölümsüz SƏRÇƏ var...

Səməd o sərçəni basdırıb gələndə Çimnaz müəllimə evdə qırqovulları yolurdu.

Atası divara söykənib gülümsünə-gülümsünə baxırdı.

Ancaq divarda illər boyu anasının baxdığı o pəncərə örtülmüşdü, o qara çərçivəli şəklin üzü divara sarı çevrilmişdi.

Səməd çaşdı, bir o şəklə baxdı, bir atasına.

Atası da birdən ayılan kimi oldu, tez o şəklin üzünü bəri çevirdi. Və Səməd yenə çaşdı; o şəkildən baxa-baxa anası da gülümsünürdü.

Səməd gözünü o şəkildən çəkdi və o gün o qırqovulların ətini dilinə də vurmadı.

O gündən sonra Çimnaz müəllimə yenə hərdən-hərdən Səmədgilə gəlirdi, ancaq hər dəfə o gələndə Səməd sivişib aradan çıxırdı, evə lap gec, Çimnaz müəllimə çıxıb gedəndən sonra qayıdırdı, hər qayıdanda da, atasını yenə o cür gülümsünən görürdü.

Ancaq bir dəfə Səməd evə qayıdanda ha itələdisə qapı açılmadı.

Qapı içəridən bağlanmışdı.

Səməd ayaqlarının ucunda dikəlib pəncərədən baxdı və atasıynan Çimnaz müəlliməni gördü. Çimnaz müəllimə bir iri, ağappaq quş kimi uzanmışdı. Bu, bəlkə də, atasının ovladığı ən gözəl quşudu. Ancaq o quş diriydi. Çimnaz müəllimənin qolları atasının boynunu qucaqlayırdı, dodaqları atasının üzündən, gözündən öpürdü, ayaqları...

...Baxma, mənim balam, uşaq belə şeyə baxmaz!..

Ancaq Səməd baxırdı.

Divardakı o qara çərçivəli şəkildən anası da baxırdı, baxa-baxa gülümsünürdü, elə bil ki, sevinirdi. Nəyə sevinirdi, ilahi?!

Sonra Çimnaz müəllimə çıxıb getdi, evdə təkcə atası qaldı, bir də, anasının şəkli.

Ancaq o gün Səməd atasıynan bir kəlmə də kəsmədi, başını qaldırıb o şəklə bir kərə də baxmadı.

Səhər Çimnaz müəllimə Səməddi yazı taxtasının qabağına çıxaranda da, Səməd daş kimi susdu.

Çimnaz müəllimə:

- Yaz! - dedi.

Ancaq Səməd o qara taxtada heç nə yazmadı, gözünü o taxtaya zilləyib baxdıqca baxdı; elə bil ki, o qara taxta bu saat bir pəncərə kimi taybatay açılacaqdı, bir gözişləməz sonsuzluğa, bir ucsuz-bucaqsız qaranlığa açılacaqdı və Səməd o pəncərədən baxıb o qaranlıqda kimisə görəcəkdi.

KİMİ?!..

Beşikdən tabutacan
ömrümüz ağ üst-ə qara yazıdı.
Bəs onda, mənim balam,

bu taxtanın qara üzü
niyə ağnan yazılır?

Ömür deyilən şey - uzun, ya qısa -
Dünyanın ən çətin dərsiymiş demə.
Bu qara, qapqara yazı taxtası
Bizim ömrümüzün tərsiymiş demə.

Ulduz-ulduz yırtılan göy üzütək
O taxtanı söz-söz yırtan biz olduq.
O qara taxtanın
qara bətnindən
Doğulan sözləri tutan biz olduq.

Yazdıq-pozduq eninə-uzununa,
O qara taxtanın hər qarışında
əlimizin izi var.
Aldandıq, mənim balam,
o yazı taxtasına,
Elə bildik hər yazıya pozu var.
Yazdıq-pozduq -
sevincimiz-qəmimiz
Hər sözdən, hərfdən, cizgidən keçdi.
O qara taxtadan keçdik hamımız,
elə bil bir qara güzgüdən keçdik.

O güzgüdən əlimizlə yazılan
neçə-neçə adlar keçdi,
doğmalar, yadlar keçdi.
"At" da yazdıq,
"Ot" da yazdıq, -
O güzgüdən

ilxı-ilxı atlar keçdi,
çəmən-çəmən otlar keçdi.

Keçən keçdi -
bir də dönüb
O güzgüdən keçəmmərik.
O atları çapammarıq,
O otları biçəmmərik.
Mənim balam, bu nə işdi,
baxdım, baş açа bilmədim.
O güzgüdən hamı keçdi,
sən niyə keçə bilmədin?!

Çırpınarsan, çapalarsan
o güzgünün içində sən.
Bəlkə elə at çapırsan,
bəlkə elə biçindəsən.

Nədən belə islanmısan -
tərdən, ya göz yaşından?!
Bircə damla suyun çıxmaz
o güzgüdən qırağa.
O güzgü basar başından,
boyun çıxmaz o güzgüdən qırağa.

Qurıyan, çatlayan dodaqlarınla
çağırarsan, hay verməzlər səsinə, -
çırpınıb özünü heydən salarsan.
Körpə əllərinlə, ayaqlarınla
o yazı taxtasına
çarmıxlanıb qalarsan.

O qara taxtada qaralar, itər
o qapqara gözlərin, mənim balam.
O qara taxtada cücərər, bitər
yarpaq-yarpaq sözlərin, mənim balam.
O sözləri qoparan yox, dərən yox,
Yüz yol çağır -
harayına gələn yox.

Bir özgəsi çətin çatsın dadına,
o çarmıxı sən özün qır, mənim balam.
Dar gündə öz adın çatsın dadına,
özün öz adını çağır, mənim balam.

Yoxsa dilin topuq çalır, çaşırsan -
öz adın dilinə yatmır deyəsən.
Əlləşirsən, vuruşursan,
öz adına gücün çatmır deyəsən.

Gəl qınama özgəni də, yadı da -
gücün çatmır öz halalca adına.
Mənim balam, dar gündə öz adı da
bu dünyada yiyə durmur adama.

Kimdi qalan bu dünyada?
Ömür yolu
dünyanın ən gedər-gəlməz yoludu.
Mənim balam, bu dünyada
ölənəcən
hər kəs elə öz adının quludu.

Ölənəcən canımızla
yemləyirik adımızı.

Ətimizlə-qanımızla
yemləyirik adımızı.

Lap canı olmasa da,
Əti-qanı olmasa da, -
Yenə, yenə bu dünyada hər şeyin
adı öz canından çıxır.
Daşın, suyun, yerin, göyün
adı öz canından çıxır.
Öz adına gedir gücü,
hər şey heydən düşüb qalır.
"Su" deyincə - su yorulur,
"Daş" deyincə - daş yumşalır.
"Yer" deyincə -
yer bir az da batır yerə,
"Göy" deyincə -
göy bir az da göydən düşür.
İçimizi bir sevgi yeyən kimi,
Tablamayıb "sevirəm" deyən kimi
sevgimiz heydən düşür.

...Bəs, sən necə, mənim balam?
Öz adını çağırmağa,
O yazı taxtasından
qopub-qopub o çarmıxı qırmağa
hələ heyin qalıbmı?
Yer üzündə
ayaq qoyub durmağa
hələ bir qarış yerin,
Göy üzündə
baxmağa bir qarış göyün qalıbmı?

O bir qarış yerin-göyün arasında
böyüməyə,
qalxmağa bir qarış boyun qalıbmı?!

Yerdə yerin,
göydə göyün yoxdusa, mənim balam,
Öz adını çağırmağa
daha heyin yoxdusa, -
Yenə qorxma,
çağırmağa yenə bir ad taparsan,
ondan kömək, ondan imdad taparsan.

Onu çağır dar gündə, dar ayaqda.
öz dərdini ona de, mənim balam.
Bu qara taxtaya, bu kor taxtaya
tut üzünü:
- Ana!.. - de, mənim balam.

...Qara taxta, gözünü aç,
Gör məni, gör, qara taxta.
O qaragöz, o qarasaç
Anamı ver, qara taxta.

Qara taxta, tanrıdan qorx,
"Yox" demə, yox, qara taxta!
Qara taxta, anamı doğ,
Ana-mı doğ, qara taxta!..

O gün Səməd məktəbdən evə qayıdanda anası yenə gülümsünə-gülümsünə divardan baxırdı.

Atasının qoşalülə tüfəngi də divardan asılmışdı, ancaq özü evdə yoxudu.

Səmədin gözləri dolmuşdu, Səməd ağlamaq istəyirdi. Üzünü anasına tutub:

- Gülmə! - dedi.

Amma anası yenə gülümsünə-gülümsünə baxırdı.

Səməd stulu ayağının altına qoyub qalxdı, anasının üzünü divara sarı çevirdi.

Sonra tüfəngi divardan açıb götürdü, patronların yerini bilirdi, getdi, bir cüt patron gətirdi, tüfəngi doldurdu, çaxmaqların ikisini də çəkib ayaqda qoydu.

Sonra bir qalın sapın bir ucunu o çaxmaqlara bağladı, bir ucunu qapıya, elə üzüdivara dayanan o şəklin altındakı o stulun üstündəcə oturdu, tüfəngin qundağını yerə dirəyib bir cüt lüləsini düz ürəyinin başına dayadı.

Səmədin üz-gözündə bir qəribə maraq vardı; elə bil ki, bu saat kiminləsə ömründə oynamadığı ən qəribə bir oyunu oynayacaqdı.

Səmədin bağladığı sap tüfəngnən qapının arasında dartılıb tarım çəkilmişdi. Səməd gah o sapa, gah qapıya baxa-baxa gözləyirdi; NƏYİ gözləyirdi, ilahi?!

Ölüncə
neçə-neçə qapıdan keçir adam,
Dünya -
üz tutduğumuz qapılarla doludu.
Bəlkə də,
üzümüzə çırpılan qapılardan,
Üzümüzə açılan
qapılar qorxuludu,

Mənim balam,
hamımız doğulanda ağlarıq,

Anaların canından
qovulanda ağlarıq.
Bəlkə yaşamaq deyil
dünyaya gəlməyimiz.
Bəlkə doğulan kimi
başlayır ölməyimiz.

Ayağımız yer tutandan eləcə
Addadıqca ildən-ilə, ölürük.
Bu dünyada birdəfəlik ölüncə,
Allah bilir, neçə kərə ölürük.

Bir nazlı xanıma çevrilən kimi
bir gözəl qız ölür, mənim balam.
Bığ yeri tərləyən kimi
bir dəcəl uşaq ölür.
Bu dünyada az yaşayan
az ölür, mənim balam.
Bu dünyada çox yaşayan çox ölür.

Görən olmur ölənlərin qanını,
Biz ki, sağıq, sağ adama kim ağlar?
Kim nə bilir,
əl-ayağı tir-tir əsən bu qarı
bir nazlı xanımın alıb canını,
Bu yazıq qocanın donqar belində
ucaboylu bir cavanın qəbri var.

Həm ölüyük, həm diriyik, ilahi,
biz necə insanlarıq?!
Bu dünyada yeriyən
canlı qəbristanlarıq.

Mənim balam,
nə baxırsan alnımdakı qırışa,
Bir vaxt mən də uşaqdım - sən yaşında.
İllər ötdü, öldü-getdi o uşaq,
Basdırdım o uşağı
alnımın qırışında.

O uşağa heç kəs yas saxlamadı,
Heç doğmaca anam da ağlamadı.
Heç özüm də ağlamadım, özüm də -
Heç bilmədim,
o uşağın əli haçan
qopub düşdü əlimdən,
o uşağın üzü haçan
itib-batdı üzümdə.

Mənim balam, zalım əcəl gəlincə,
Gəlib bizi bu dünyadan dərincə,
Adımızı öyrənincə
dünyanın baş daşları,
Ömrümüz uzandıqca uzanacaq.
Alnımızın artacaq qırışları,
Alnımızda
təzə-təzə qəbirlər qazılacaq.

Tale atıb-tutacaq
bizi saman çöpütək,
Aylar, illər
dalğa-dalğa ötəcək üstümüzdən.
Əlimizdən
neçə-neçə əllər qopub düşəcək,

Neçə-neçə üzlər itib-batacaq
üzümüzdə.

Özümüzü
ha aldadıb ovutsaq, xeyri yoxdu,
Üzümüzü
əlimizlə ha tutsaq, xeyri yoxdu,
Xeyri yoxdu, gözəl olaq, ya kifir, -
Doğulandan ölənəcən
aylar, illər uzunu,
Tale yazıb-pozub qaraladıqca
hamının üz-gözünü,
Sifətimiz varaq-varaq çevrilir.

Dünən baxıb keçdiyimiz güzgülər
bu gün tanımır bizi.
Nə yaxşı ki, bu dünyada biz hələ
tanıya bilirik hər gün, ilahi,
tanıya bilirik bir-birimizi.

Nə yaxşı ki, özümüzü
tanıya bilirik hələ.
Güzgülərdə üzümüzü
tanıya bilirik hələ.

Hələ sovuşmayıb qara saçımız,
alnımız qırışıb qat-qat olmayıb.
Hələ alnımızın qırışlarından
güzgülər çatlayıb çat-çat olmayıb.

Hələ batmamışıq min-min günaha -

Mənim balam, vaxtdı daha,
bu dünyadan gedək, gedək,
bir gözəl üzlə gedək
tanrının qapısına...

Qapının açılmağıynan tüfəngin açılmağı bir oldu.
O qapını açan adamı sən görmədin, mənim balam. O adam axı kim idi?!
Bəlkə qonşu uşaqlardan biriydi, səni oynamağa çağırırdı.
Bəlkə Çimnaz müəlliməydi, yenə sizə gəlmişdi.
Bəlkə də o qapını açan doğmaca atan özüydü.
...Mənim balam, bəlkə elə o qapını açan MƏN idim...

CANAVAR OVU
(poema)

Meşələrdən üzübəri
nə yüyürür bu yalquzaq?
Görən kimi deyib gəlir?
Səndən uzaq!..
Məndən uzaq!..

Göyə üz tutub ulayır,
Ay qorxudan çıxa bilmir.
Ulduzlar diksinir göydə,
Gözlərinə baxa bilmir.

Onu kim saxlar yolundan?
Yerin-göyün yiyəsidi.
Dəstəyi Allah əlində
Bir bıçağın tiyəsidi.

Nə yarı var, nə yoldaşı,
Görən-görən uzaq qaçır.
Dünyanın bəyi-bayquşu
Bir tənha yalquzaq qaçır.

Hara qaçır?
Kimdən qaçır?

Ayaq açan gündən qaçır.
Nə dini var, nə məzhəbi,
Hər məzhəbdən, dindən qaçır.

Sürü-sürü canavarlar
Dolaşır dərəni-dağı.
Onun da qisməti budu;
Azadlığın tənhalığı.

...Darıxma təklik əlindən,
ulama, ulu yalquzaq!
Özü öz azadlığının
əsiri, qulu yalquzaq.

Yoluna göz dikib indi
bəlkə yüz tüfəng lüləsi.
Ölüm sənin sevgilindi,
sən ölümün sevgilisi.

Sən həm ovsan, həm də ovçu,
düşmüsən öz izinə.
Sevə-sevə öldürməkçin
yar gəzirsən özünə.

Bu dünyada hansı sevgi
vəfalıdı ölümdən?
Öldürdüyün səninkidi,
kimsə almaz əlindən.

Öldürdüyün səninkidi,
elə sən də onunsan.

Bu dünyada
ölənəcən neyləsən də, onunsan.

İndən belə arxayın gəz,
at dünyanın qəmini.
Qorxma, heç kəs poza bilməz
ölüm kəsən kəbini.

Bir tüfəngin lüləsində
gizlənən quşdu ölüm.
Bir də gördün, qanadlanıb
üstünə uçdu ölüm.

Gəldi, qondu, yuva qurdu
ürəyinin içində.
Qanın süzüldü, qurudu
dimdiyinin ucunda.

Göydə uçan quşlara bax,
hərəsi öz kefində.
Kefində ol, səni Allah
sağ saxladı bu gün də.

Başında ölüm havası
yaşamaq xoşdu, sevin.
Sinəndəki quş yuvası
hələ ki, boşdu, sevin.

Hələ ki, Allah göydədi,
bir quşun qanadında.
Sən Allahın yadındasan,
Allah sənin yadında.

Allah kimi təksən, sevin,
tənhasan Allah kimi.
Səni alıb-satan olmaz,
bahasan Allah kimi.

Ümidin yox dar ayaqda
bir Allah bəndəsinə.
Üz tutub get
lap uzaqdan gələn bayquş səsinə.

Səs ver o bayquşun səsinə sən də,
sən də səs ver o yazığa, sevinsin
O da yalquzaqdı quşlar içində,
özü kimi yalquzağa sevinsin.

Eləcə, ulayın ağız-ağıza,
Allah səsinizi eşitdi bəlkə.
Sizə göy üzündən mələk donunda
bir dost da, sirdaş da düşürtdü bəlkə.

Bəlkə özü düşdü, ay işığında
sizə dost olmağa, sirdaş olmağa.
O tənha bayquşa "bacımsan" deyib,
tənha yalquzağa qardaş olmağa.

Bir də qayıtmadı bu göy üzünə,
yer üzü Allaha xoş gəldi bəlkə.
Allahsız ovçular düşdü izinə,
ovçu güllәsinə tuş gəldi bəlkə.

...Sus, ulu yalquzaq, ulama bəsdi,
bəsdi, çək gözünü bu göydən daha.

Yaxşı ki, bir bulud aranı kəsdi,
yaxşı ki, çatmadı səsin Allaha...

Amma o yalquzağın səsi göydə Allaha çatmasa da, yerdə bəndələrinə çatmışdı.

Bütün kənd bir-birinə dəymişdi.

Bu səhər o yalquzağın qorxusundan nə qoyun-quzunu otlağa buraxmışdılar, nə uşaqları məktəbə buraxmışdılar. Uşaqlar kefdəydi, amma qoyun-quzu acından mələşirdi.

Əjdər kişigilin həyətindəki ağappaq quzu da susmaq bilmirdi.

Ötən qış oğlu naxoşlayanda, Əjdər kişi bu quzunu üç qızdan sonra tapdığı on üç yaşlı o uşağa qurban demişdi, boynuna da bir qırmızı lent bağlayıb əhd eləmişdi ki, uşaq sağalan kimi bu quzunu kəsib qonum-qonşuya paylasın. Amma sağalandan sonra, uşaq heç kəsi o quzuya yaxın buraxmadı. Özü otarırdı, özü suvarırdı. Evdə qənd qalmırdı, hamısını o quzuya yedizdirirdi.

Bu gün də, o ac quzuya quru-quru neçə qənd yedizdirmişdisə, yazıq heyvan indi acından yox, susuzluğundan mələyirdi. Tərs kimi, evdə içməli su da yox idi. Həyətin o başında, çəpərin qırağıyla axan arxın bulanıq suyunusa bu uşaq ömründə o quzuya içirtməzdi. Odur ki, yavaşca çəpərin qapısını açıb quzunu həyətdən çıxartdı.

Əjdər kişigilin evi kəndin ayağında, çayın qırağındaydı. Amma bu uşaq o çayın suyunu da bu quzuya layiq bilmirdi.

Aşağıda dumduru bir bulaq vardı. Getdilər, o bulağın suyundan əvvəlcə quzu içdi, sonra uşaq özü içdi və başını qaldıranda uşağı titrətmə tutdu.

Canavar onların beşcə addımlığında dayanmışdı, baxırdı.

Ay Allah bəndəsi, nə qorxacaqsan,
Qorxudan titrəmə, gözümə dik bax.
Sən -
on üç yaşında dəcəl uşaqsan,
Mən -
on üç yaşında qoca yalquzaq.

Bir gündə göz açdıq dünyaya bəlkə,
Göz açıb dünyanı nə gündə gördük?
Düşdü üstümüzə
bir sirli kölgə,
Allahı başımız üstündə gördük.

Onun kölgəsində
necə yaşadıq?
Üz tutub Allahdan soruşaq, desin.
Ay Allah bəndəsi, biz ki yaşıdıq,
Niyə mən qocayam, sən uşaq?..
Desin.

Bir tale, bir bəxt var hərədən ötrü,
Bəxtin də oyanan, yatan vaxtı var.
Yoxsa ayrı vaxt var hərədən ötrü;
Canvar vaxtı var,
adam vaxtı var?!

Göydən damla-damla yağan yağışmı?
Buluddan vaxt damır -
yaxşı bax göyə.
Niyə quşun vaxtı quş kimi uçmur,
Qarğalar üç yüz il yaşayır -
niyə?!

Bu çay da haçandı axır beləcə,
Ayları, illəri axıdır, axır.
Bu tayı gündüzdü, o tayı gecə,
Ortada bir uzun yuxudu, yuxu.

Biz də yuxudayıq bəlkə, ay uşaq,
Ayılsaq, görmərik bir-birimizi.
Mən ki, sənə dəyib-toxunmamışam.
Görən hardan gəlir
bu qan iyisi?!

Qorxma, sil burnundan açılan qanı,
Mən alan deyiləm canını, qorxma.
Dünyanın o gözəl, dadlı heyvanı
Gör necə kəsdirib yanını, qorxma.

Bir dön böyründəki o quzuya bax,
Baxışı bir ürkək qız baxışıdı.
Onsuz da, böyüyüb qoyun olacaq,
Elə quzu vaxtı ölsə yaxşıdı.

Ağlama, ay uşaq, tox tut özünü,
Pozma nahaq yerə kefini, kiri.
Dünya yaranandan
qurdla quzunun
Bir yerdə kəsilib kəbini, kiri.

Tanrı hər quzuya bir qurd göndərib,
Hər qurda bir quzu, -
haqq-hesab budu.
Bu cığal dünyada min ildən bəri
Bəlkə də, ən düzgün haqq-hesab budu.

Tanrı mənə yazıb
bu quzunu da,
Bəs səni qorxudan nədi, ay uşaq?
Sənin qorxun basıb
bu quzunu da,
Qorxudan qaçacaq dadı, ay uşaq.

Səni kişilikdən salar bu qorxu,
Ay kişi qırığı, axı yazıqsan.
Hələ qabaqdadı ömrünün çoxu,
Yeri get, dərsini oxu, yazıqsan.

Sən də belə qorxma ölümdən, quzu,
İnan dünyagörmüş bu yalquzağa.
Canın qurtaracaq zülümdən, quzu,
Bıçaq görməyəcək boğazın daha.

Onsuz da, hamıya bir can verilib,
Canı verən kimdi?
Canı alan kim?!
Sənin ölüm hökmün çoxdan verilib;
Boynuna qırmızı lent bağlanan gün.

Bilirəm, o evdə əzizlənirsən,
Hamı sevə-sevə aldadır səni.
Sənə öz ovcundan
qənd yedizdirən
Bu dəcəl uşaqdı cəlladın sənin.

Səni bu uşağa qurban deyiblər,
Mələ!.. vaxtın daha tamamdı, quzu.
Bu gün bu uşağın yolunda əgər

Qanın axacaqsa -
halaldı, quzu.

Amma nə qəşəngsən, ay canıyanmış,
Heç sənə baxmaqdan doymaq da olmur.
Həm ağzım, həm də ki, gözüm sulanmış,
Neyləyim, heç sənə qıymaq da olmur.

Sənə baxa-baxa içim yumşalır,
Elə bil ağzımda dişim yumşalır.
Qorxuram -
büsbütün yumşalam belə;
Heç yeyə bilməyəm indi mən səni.
Qorxuram -
buraxam əlimdən səni,
Bu gecə sübhəcən ac qalam belə.

...Nə oldu, ay uşaq, güldü sifətin?
Sən də sevindinmi, ay gözəl quzu?
Yox!.. Çətin ac qallam mən bu gün -
çətin,
Yeri get, ay uşaq!
Bəri gəl, quzu!..

Amma o quzunun addım atmağa heyi nə gəzirdi?

O yazığı bu uşaqdan da betər titrətmə tutmuşdu, bir topa ağ bulud kimi durduğu yerdəcə yırğalanırdı. Birdən o ağ buludun üstündə elə bil ildırım çaxdı, canavar atılıb o quzunu boğazlayanda uşaq yerindən qopdu, ağlaya-ağlaya evlərinə sarı götürüldü:

- Vay dədə!.. Vay dədəəə!..

Bayaq bu uşaq o quzunu həyətdən çıxaranda evdə heç kim xəbər tutmamışdı. Amma indi onun hönkürtüsünə evdəkilərin hamısı bayıra tökülüşdü. Və uşaq barmağıyla gözünün yaşını silib, elə həmin barmağını da aşağıya, bulağa sarı tuşladı:

- Canavar quzunu...

Amma sözünü bitirə bilmədi, yenə ağlamağa başladı.

Əjdər kişi tez girdi evə, divardan asdığı qoşalülə tüfəngini götürdü, cumdu bulağa sarı.

Bulağın yan-yörəsindəki daşların üstündə qan ləkəsi vardı. Quzunun boynundakı lent də qopub yerə düşmüşdü. O qırmızı lent Əjdər kişinin balaca qızının idi. O lenti görəndə Əjdər kişi yaman pərt oldu; elə bil canavar quzunu yox, onun doğma qızını qaçırtmışdı.

Əjdər kişi üzünü uzaqda görünən meşəyə sarı tutub var səsiylə qışqırdı:

- Oğğraaşş!..

Amma ürəyi bununla soyumadı, çaxmağı çəkib qoşalüləsinin iki güllәsini də göyə boşaltdı.

O yalquzaq qaça-qaça meşəyə çataçatdaydı. Güllə səsini eşidib dayandı. Dişlərini aralayıb quzunun boğazını buraxdı; quzu şappıltıyla yerə düşdü. O yalquzaq bir ayağını ölü quzunun üstünə qoyub başını arxaya çevirdi və uzun-uzadı uladı:

- Uuuuu!..

Əjdər kişi uzaqdan-uzağa o yalquzağın səsini eşitdi.

O səsdə bir qəribə hədə vardı; Əjdər kişinin özünə də, tüfənginə, güllәsinə də...

Və Əjdər kişi başa düşdü ki, o yalquzaq bu tərəflərə bir də gələcək. Mütləq gələcək!

Evə qayıdan kimi tüfəngi doldurub divardan asdı və arxayınca yerinə girib yatdı...

Arxayın yat -
tüfəng durub keşikdə,
Tüfəngə arxayın olub
yatır bu ev-eşik də.

Tüfəng yaman vəfalıdı -
itdən, atdan vəfalı.
Çox evladdan vəfalıdı,
çox arvaddan vəfalı.

Allahdan qorxmayan kafir
bu tüfəngdən qorxmazmı?
Koroğlunu yıxan tüfəng
canavarı yıxmazmı?

Yıxar!.. Yıxar!..
bu isti yay gecəsində
rahat yat,
bu tüfəngin kölgəsində
rahat yat.

Ulduzlarla dolub indi
yerin-göyün arası,
Yatır o tox yalquzaq da
gecənin bu anında,
Çıxır, çıxır canındakı
yorğunluğu, ağrısı,
Amma bütün hirsi, kini
canındadı, canında.

Hanı sənin
Hirsin, kinin?
bu tüfəngin içində.

Bu tüfəngin içindədi
sənin bütün gücün də.

Səcdə qıl bu tüfəngə sən,
Uca tut onu din kimi.
Bu tüfəngin içindəsən
Çıraq içində cin kimi.

Bu tüfəngin içindəsən;
Uyuyursan xısın-xısın.
Lüləsi -
gözündən iti,
Gülləsi -
qolundan uzun.

Səni sevən -
sevsin onu,
Səndən də artıq istəsin.
Balaların "can" deyib
Bu tüfəngi əzizləsin.

Nə olsun ki, canı yoxdu,
Quru dəmirdi, taxtadı.
Onu ana doğmasa da,
Körpə kimi qundaqdadı.

Bəlkə böyüyəcək hələ,
yüz oyundan çıxacaq.
Qundağı -
kök atıb batacaq yerə,
Lüləsi -
boy atıb damdan çıxacaq.

Ötüb bütün ağacları,
Qalxacaq göyə sarı.

Uşaq kimi dırmaşıb bu yaşında,
o tüfəngin başından
baxacaqsan
Yaxını-uzağı
gözdən keçirib
Sən o yalquzağı axtaracaqsan.
Və birdən
lap aşağıda,
bu tüfəngin dibində
ulayacaq o yalquzaq,
Diksinib az qala yıxılacaqsan.

Gör necə ulayır
bu qürd oğlu qurd,
Deyəsən yenə də acıb ulayır.
Bir dərin dərə kimi
ağzını açıb ulayır.

O dərənin dibində
bəs o cür ağaran nədi?
Səni mələyə-mələyə
köməyə çağıran nədi?

Fikir vermə -
mələdikcə qoy mələsin o quzu.
Səni aldadır eləcə
həzin-həzin o quzu.

İlan dili çıxarsa da,
inanma, yalandı daha.
Bu qurd da, o quzu da,
ikisi bir candı daha.

Yıxılsan, elə bilmə ki,
qurd özü udacaq səni.
Yox, bu qurdun qarnındakı
o quzu udacaq səni...

Gecə yarısı Əjdər kişi diksinib oyandı.

Yuxuda nə görmüşdüsə qarnına sancı dolmuşdu. Ayaq-yolu həyətin o başında, arxın qırağındaydı. Gündə azı üç dəfə getdiyi o yolu qaranlıqda yuxulu-yuxulu addımladı. Aftafa boş idi. Götürdü. Elə əyilib arxın suyundan doldurmaq istəyirdi ki, yerində quruyub qaldı.

Arxın o tərəfindəki yastı çəpərin arxasından ona qaranlıqda işım-işım işıldayan bir cüt göz zillənmişdi.

Əjdər kişi aftafadakı suyun axıb şalvarının balağından damcıladığını hiss elədi. Amma aftafanı deyəsən axı hələ doldurmamışdı.

Tfu!..

Yaxşı ki, bu biyabırçılığı qaranlıqda görən yox idi. Necə yəni yox idi? Bəs ona zillənən o bir cüt göz nə idi?!

Əjdər kişi əlindəki aftafanın lüləyini o bir cüt gözün düz ortasına tuşlayıb:

- Rədd ol!.. - dedi.

Və qəflətən qulağına o qaranlıqdan bir qəribə gülüş səsi gəldi. Əgər canavar deyilən məxluq gülməyi bacarırdısa, heç şübhəsiz ki, bu canavar gülüşüydü.

Sonra o bir cüt göz qaranlıqda necə peyda olmuşdusa, eləcə də yoxa çıxdı. Ancaq o gülüş səsi hələ bir xeylək Əjdər kişinin qulağından çəkilmədi.

Ayaqyoluna dəydi, çıxdı, getdi evə sarı, amma qapını açıb içəri girmədi. Elə qapının böyründə, divarın dibindəcə çömbəlib oturdu, kürəyini divara söykəyib fikrə getdi; doğrudanmı, indicə qaranlıqda işıldayıb onu qorxudan bir cüt canavar gözüydü? Yoxsa onu qara basırdı? Doğrusunu bir Allah bilir, amma şalvarının balağı hələ də nəm idi, qurumamışdı...

Eləcə fikirləşə-fikirləşə Əjdər kişini yuxu apardı. Və səhər hava işıqlananda onu yuxudan bayırda qopan səs-küy oyatdı.

İtlər hürüşürdü, adamlar çığrışırdı:

- Kəndə canavar girib, canavar!.. Qoymayın, qaçdı!.. Yolunu kəsin, vurun, öldürün!..

Sonra bir-iki güllə səsi də eşidildi.

Və Əjdər kişi güllə kimi yerindən atıldı, evə cumub tüfəngini götürdü, qaça-qaça küçəyə çıxıb o canavarı qovan adamlara qoşuldu.

O adamlardan da qabaqda hürə-hürə itlər yüyürürdü.

Amma Əjdər kişi ha boylandısa, o canavarın özünü görə bilmədi.

...Əslində, o canavar özü də bu dəqiqə heç onu qovanları görmürdü. Kəndin içiynən arxasına baxmadan qaçırdı və arxadan onu qovan adamların söyüşünü, onu qovan itlərin hürüşünü eşidirdi...

Qovur, qovur səni bu it sürüsü,
Bu qorxaq itlərin
igid sürüsü.
Ağızları
köpüklənə-köpüklənə,
Bir-birinə güvənib
ürəklənə-ürəklənə
qovur səni bu itlər.

Qaçırsan, dişini sıxıb dişinə,
hara dönsən -
yolu kəsir it səsi.
Qarışır it hürüşünə
güllə səsi, fit səsi.

Dəyib bir-birinə evlər, həyətlər,
bu nə qovhaqovdu, nə vurhavurdu?
Gör necə qudurub it oğlu itlər,
qovur küçə-küçə qurd oğlu qurdu.

Ölüncə qab dibi yalayanların
sən bir hirsinə bax, hikkəsinə bax.
Qapılarda quyruq bulayanların
qabağından qaçmaq
zülümdü, Allah!

Bəs niyə qaçırsan?!
Ayaq saxla sən.
Yeri bu həyasız sürünün üstə.
Yüz itdən birini
qorxuda bilsən,
Yüz qorxu gələcək
birinin üstə.

Qorxudan qorxu doğacaq,
qorxu küçükləyəcək.
Zəhmin basan bu itlərin
çoxu küçükləyəcək.

Bu kəndin hər döngəsinə,
dalanına dolacaq,

Səni qovan adamların
canına dolacaq
o qara qorxu;
Gözlərinin giləsi
böyüyəcək qorxudan,
Tüfənglərin lüləsi
əyiləcək qorxudan -
güllələr yan keçəcək.
Hamı, hamı o qorxudan keçəcək.

...Bu kəndi bürüyən nədi?
sənin qorxundu, qorxun!
Arxanca yüyürən nədi?
sənin qorxundu, qorxun.

Səni qovan öz qorxundu,
arxanca düşüb gəlir.
Yüz-yüz gözdə, ürəkdə
böyüyüb, şişib gəlir.

O qorxunun qabağında
sən necə balacasan.
O qorxudan can qurtarıb
axı hara qaçasan?!

Axı harda gizlənəsən,
hansı kolun dalında?
Yarpaqları tir-tir əsir
səni görən kolun da.

Sən qaçdıqca -
ayağının altdan qaçır

daşlar qorxu içində.
Səni görüb -
hürküb uçur
quşlar qorxu içində.

O qorxudan qaçıb bəlkə
bu gecənin rəngi də.
Bax, hava da işıqlanıb,
çalır məktəb zəngi də.

Günəş qalxıb gör haracan,
hər yan işıq içində.
Dörd bir tərəf ölüm saçan
bir yaraşıq içində.

Ölüm saçır -
çiçəklərin
ətri də, qoxusu da.
Ölüm saçır -
şırıltıyla
çaydan axan o su da.

Gör bu kənddə səndən ötrü
neçə tüfəng saxlanıb.
Güllələri sığallanıb,
çaxmaqlar yağlanıb.

Xatalıdı bütün yollar;
bağ yolu, bostan yolu.
Açıq qalan bircə yol var;
o da, qəbristan yolu.

Ora üz tut, ora yüyür,
Üz tut qəbrə-gora, yüyür!..
...Ölümdən gizlənməyə,
Ölümü gözləməyə
ordan yaxşı yer hanı?!..

O yalquzaq yüyürə-yüyürə qəflətən səmtini dəyişib qəbristanlığa sarı üz tutanda onu qovanlar çaşdılar. Bütün yolları kəsmişdilər, amma bu kənddə hamının gec-tez gedəcəyi bu qəbristanlıq yolu yadlarından çıxmışdı.

Qəbristanlığı dörd tərəfdən hasara almışdılar. Ancaq darvazası açıq idi. O yalquzaq bir göz qırpımında özünü darvazadan içəri atıb hasarın dalında gözdən itdi.

Amma onu qovanlar darvazadan içəri keçmədilər. İtləri də qəbristanlığa buraxmadılar. Çünki o itlər bu adamlara lap canlarını qurban eləsəydilər də, yenə mundar idilər. Amma o yalquzaq bu adamların lap canını alsaydı da, yenə mundar deyildi.

İtlər səs-səsə verib hürüşürdülər. Əli tüfəngli kişilər dırmaşıb hasarın üstən içəri boylanırdılar; ancaq irili-xırdalı baş daşlarının arasında o yalquzaq gözə dəymirdi.

O baş daşlarına neçə-neçə doğma, əziz adamın şəkli vurulmuşdu. Amma bu kişilər indi o şəkillərə heç gözlərinin ucuynan da baxmırdılar. Bəlkə də, o şəkilləri görüb kövrəlməkdən, yumşalmaqdan, sayıqlığı itirib o yalquzağı əldən çıxarmaqdan qorxurdular.

...O yalquzaq bu qəristanlıqdakı ən hündür baş daşının arxasında gizlənmişdi və gözlərini iri-iri açıb heyrətnən dörd tərəfə baxırdı...

Burda dörd tərəfim baş daşlarıdı,
çaşdım o daşları görəndə, Allah.

Bu ətdən, sümükdən yaratdıqların
yoxsa daşa dönür öləndə, Allah?

Diş kimi torpağa batıb bu daşlar,
yoxsa diş çıxarıb bu torpaq belə?
Yoxsa bircə-bircə dadıb bu daşlar
axırda hamını udacaq belə?

Mənə bu daşlardan neçə göz baxır,
gör necə kinlidi baxışları da.
Elə bil indicə yerindən qopub
üstümə cumacaq baş daşları da.

Hələ göz-göz olub hasarın üstən
içəri boylanan tüfənglərə bax.
Hələ hürə-hürə hasar dalında
özünü dağıdan köpəklərə bax.

O qara tüfənglər, qara köpəklər
gör necə susayıb qanıma, Allah.
Könlünə qurd əti düşüb itlərin,
itlər tamah salıb canıma, Allah.

Yox, mənim canıma it dişi batmaz,
o mundar itlərə yem olmaram mən.
Əcəlim bir itin ağzındadırsa,
onda bu dünyada MƏN olmaram mən.

Yox, mənim qismətim güllədi, güllə, -
indi bir quş kimi yatır yuvada.
İlahi, o quşu üstümə göndər
atılıb tutaram onu havada.

Dimdiyi bağrımın başını yarsın,
Deşsin ürəyimi,
canımı alsın.
Qoy cumsun qanıma yerikləyənlər,
Qoy soysun dərimi, soysun-çıxarsın.

Qoy saman təpsinlər dərimə -
saman.
Canımdakı hər ağrının, acının,
Hirsin, kinin, acığın yerinə -
saman.
Parçalayıb yediyim hər qoyunun,
İçdiyim bulaq suyunun yerinə -
saman.

Sonra ya bir evdə, ya bir sinifdə
bir qurd heykəlitək qoysunlar məni.
Uşaqlar oynasın dörd bir tərəfdə,
hərdən çırtma vurub döysünlər məni.

Hərdən sığal çəksin belimə qızlar,
qızınım bir ilıq qız nəfəsinə.
Çıxmış gözlərimin yerinə qızlar
bir cüt muncuq taxsın göz əvəzinə.

Baxsın dörd tərəfə
muncuq gözlərim,
Gecə də, gündüz də açıq gözlərim.
Baxsın -
gözlərimdən heç nə qaçmasın,
Ən gizli sirləri bilim beləcə.

Ən fağır oğlanın, utancaq qızın
Xəlvət öpüşünü görüm beləcə.

Beləcə, dərs alım -
bir sevgi dərsi,
Unudum pisliyi, yamanlığı da.
Xış-xış xışıldasın, tel-tel cücərsin
İçimin qupquru samanlığı da.

Cücərsin -
yamyaşıl çəmənə dönsün,
İçim başdan-başa çəmənə dönsün.

Otları upuzun, yupyumşaq çəmən -
orda qurdla quzu gəzsin yanaşı.
Bütün sevənlərə o çəməndə mən
yer verim -
hamısı gəzsin yanaşı.

Gəzin! Verdim sizə, verdim cənnəti!..
Yox, cənnət deyilsə -
bu çəmən nədi?..
...Qıraqda deyil ki qurdun cənnəti,
Qurdun cənnəti də
öz içindədi...

Mənim içimdədi cənnətim, Allah,
tez ol, yetir məni o cənnətə sən.
Özün al canımı, bu sabah-sabah,
özün ötür məni o cənnətə sən...

O yalquzaq gizləndiyi daş daşının arxasından sıçrayıb çıxanda Əjdər kişinin güllәsi onu havada haxladı. Özü də, düz alnının ortasından dəyib bir göz qırpımında canını aldı. Sonra dörd tərəfdən atılan güllələr onun cansız bədənini deşik-deşik eləyib yerə mismarladı.

O yalquzaq qəbristanlığın ortasında üzüqoylu düşüb qalmışdı.

Amma heç kəs ona yaxınlaşmağa ürək eləmirdi.

Əjdər kişi hamıdan ürəkli çıxdı, gəldi, üstən aşağı o yolquzağın deşik-deşik olmuş bədəninə baxıb başını buladı:

- Heyif!.. - dedi, - Dərisi zay oldu...

Sonra ayağıyla vurub o yalquzağı arxası üstə çevirdi.

O yalquzağın şüşə kimi donuq gözləri açıq idi. O ölü gözlər altdan yuxarı düz Əjdər kişinin üzünə baxırdı və o gözlərdə bir qəribə, kinayəli təbəssüm vardı.

Əjdər kişi tez əyilib bir cüt barmağıyla o yalquzağın gözlərini qapadı. Sonra üzünü hələ də darvazanın ağzında durub içəri girməyə ürək eləməyən əli tüfəngli kişilərə tutdu:

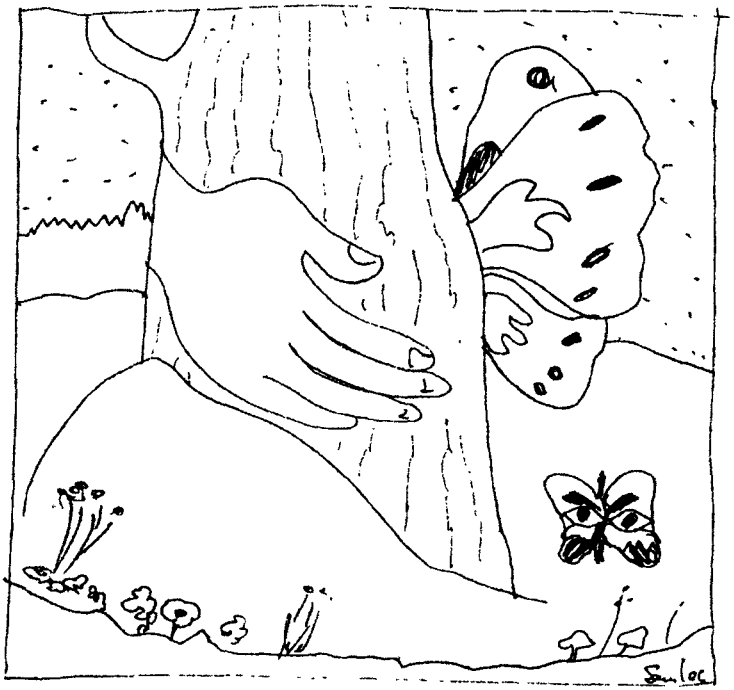
- Aparıb bunu basdırarsız. - dedi, - Özü də kənddən uzaqda basdırarsız... Çalasını da laap dərin qazın!..

Və ağır-ağır yeriyib qəbristanlıqdan çıxdı, hələ də darvazanın ağzında hürüşən itlərin böyründən keçib evinə sarı getdi...

İKİNCİ KİTAB

KƏPƏNƏK QANADLARI

(nəğmələr)

ÜMİDİM YOX BİR ADAMA

Ümidim yox bir adama,
Tanrı çatacaq dadıma,
Yenə salacaq yadına,
Yenə dindirəcək məni.

Mən əlinə düşən kimi,
Sevinəcək uşaq kimi,
Bir sınıq oyuncaq kimi
Bir də qondaracaq məni.

Saçlarıma dən salacaq,
Ürəyimə qəm salacaq,
Yenə əlindən salacaq,
Yenə sındıracaq məni...